

Koroška Kronika

IZDAJA P. W. B. — BRITANSKE ZASEDBENE SILE V AVSTRIJI

Številka 22

Celovec, 14. decembra 1945

Cena 15 grošev

Otvoritev koroškega deželnega zbora

Deželni glavar Piesch ponovno izvoljen — Deželna svetnika Ferlitsch in Herke namestnika deželnega glavarja

10. decembra 1945 leta je bila prva seja novoizvoljenega Koroškega deželnega zbora v sejni dvorani mestne hiše v Celovcu, ki je bila slavnostno okrašena z avstrijskimi zastavami.

Otvoritvi je prisostovalo vseh šestinideset poslancev štirih strank kakor tudi stari predsednik Koroškega deželnega zbora iz leta 1934, Julius Lukas sen., z ravnateljem deželnega urada Dr. Newolejom. Kot gostje pa so prisostovali še bivši zastopnik deželnega glavarja dr. Tschurtschenthaler, deželni ravnatelj za varnost polkovnik Stofier, policijski ravnatelj Hartner, deželni žandarmerijski poveljnik major von Korytko in vodje oddelkov deželne vlade kakor tudi številna množica gledalcev.

OTVORITVENI GOVOR STAREGA PREDSEDNIKA LUKASA

Prvi je spregovoril stari predsednik Lukas sen. ki je v svojem otvoritvenem govoru dejal:

„Prebivalstvo Avstrije, ki ima volilno pravico, je izvolilo 25. novembra 1945 leta poslance za narodno skupščino in deželne zbornice. Zadnje volitve pred temi so bile 9. novembra leta 1930., torej pred točno 15 leti. Obojne volitve so bile odkrito priznanje k demokraciji. Ali volitve 25. novembra 1945 moramo vsled velike volilne udeležbe in dogodkov v zadnjih sedmih letih oceniti kot posebno močno priznanje.

Demokracija, udeležba celokupnega naroda pri zakonodaji in upravi države, je od vseh državnih oblik najboljša zaščitnica interesov naroda.

To spoznanje in spomin na dogodke v zadnjih petnajstih letih so menda tudi bili povod za veliko udeležbo pri volitvah.

Da ni Koroška postala bojno polje, se zahvaljujemo začasnimi deželnimi vladi, posebno pa današnjemu deželnemu glavarju, gospodu Pieschu, ki se je pravočasno in odločno zavzel zato, da je nacionalsocialistični gaulleiter dr. Rainer odstopil, še pred vkorakom britanskih čet na Koroško. S tem niso izostale samo krvave borbe, marveč tudi daljna razdejavanja in uničenja v korist naše dežele in prebivalstva.

Gospoda! Izvolili so vas na volitvah, ki so se bile 25. novembra 1945 leta, za poslance Koroškega deželnega zbora in vpoklicali po § 15 čl. 2 zakona o deželni ustavi od 4. junija 1930. števil. 47 preko gospoda deželnega glavarja k prvi seji Koroškega deželnega zbora, ki se vrši danes tukaj v sejni dvorani občinskega sveta deželne prestolnice Celovca. Po § 1 preje imenovanega zakona o deželni ustavi je Koroška samostojna zvezna dežela demokratične Republike Avstrije. Ta

zakon o deželni ustavi od 4. junija 1930 je še danes veljaven.

Centralno zakonodajstvo in deželni zbori bodo vsled trenutnih političnih in gospodarskih prilik morali izvršiti težavno in odgovorno delo. Tudi vi, gospodje poslanci Koroškega deželnega zbora, stojite pred velikim in odgovornim delom. Najvažnejša naloga bo zagotovitev prehrane. Druga važna zadeva je rešenje stanovanjske stiske, ponovna vpostavitev prometa. Poljedelstvo potrebuje nujne podpore države. Ljudskim, meščanskim in srednjim šolam moramo posvetiti največjo pozornost.

Kot predsednik deželnega zbora ugotavljam, da je vseh 36 gospodov, ki so bili izvoljeni za poslance prisotnih pri tej prvi seji in da je s tem seja sklepna.

Nato je sledila zaprisega vseh 36 navzočih poslancev deželnega zbora.

Na podlagi sklepa Ljudske stranke je imenovan za načelnika kluba frakcije deželnega zbora Avstrijske Ljudske stranke poslanec deželnega zbora Gruber, za Socialistično stranko načelnik kluba Hans Herke, za njegovega namestnika Matthias Kraßnig, za Komunistično stranko Tschofenig.

Stari predsednik Lukas je nato prešel k volitvam prvega, drugega in tretjega predsednika Koroškega deželnega zbora. Za prvega predsednika je bil predlagan Jakob Sereinig (SPÖ), za drugega Josef Ritscher (ÖVP) in za tretjega predsednika župan Schatzmayr (SPÖ). Nato so imenovane tri z večino glasov izvolili (KPÖ in DPÖ nista glasovali).

VOLITEV DEŽELNEGA GLAVARJA IN NAMESTNIKOV

Po kratkem nastopnem govoru novoizvoljenega prvega predsednika Sereiniga, je zbor prešel k volitvi deželnega glavarja. Za deželnega glavarja je bil izvoljen z 32 glasovi Hans Piesch (KPÖ in DPÖ nista glasovali).

Deželni glavar Piesch je imel nato kratek nagovor na poslance deželnega zbora in je dejal:

„Izvolili ste me z veliko večino za deželnega glavarja na Koroškem. Hvala vam za vaše zaupanje. Smatram to izjavo za vašo pripravljenost, da skupno zmenoj delate v dobrobit Koroške. Cilj tega dela mora biti, da peljemo deželo v srečnejšo bodočnost. (Odobranje). Smatram kot najnujnejšo nalogo, s polnim priznanjem in spoštovanjem pomoči, ki smo jo deležni s strani zasedbenih oblasti, da dosežemo tako hitro kot je mogoče v okviru zvezne ustave največjo možno mero svobodne odločitve dežele. Naloga, ki so pred nami, lahko rešimo samo potem, ako začnete skupno z menoj to delo

in ga obvladate v dobrobit naše ljubljene domovine Koroške.“ (Odobranje.)

Po besedah deželnega glavarja so sledile volitve namestnikov deželnega glavarja. Od Ljudske stranke je bil predložen za prvega namestnika Hans Ferlitsch, a od Socialistične stranke Hans Herke za drugega namestnika deželnega glavarja. Predlog so sprejeli z večino glasov (32). Za namestnike so bili izvoljeni Ebner, Sacherer, Lukas sen. in Tschebular.

V zvezni svet so izvolili za ÖVP Großbauerja, za SPÖ Enzfelderja in Populoruma. Za namestnike Gritschacherja in Kruschitzza.

Vodja frakcije ÖVP Herman Gruber je imel še kratek govor v katerem je med drugim rekel:

„Z današnjim dnem, ko so se svobodno izvoljeni poslanci Koroškega deželnega zbora sestali k prvi seji, se zaključuje v zgodovini dežele žalostno poglavje. Čas, ki bo po svojem trajanju stal v zgodovini kvečjemu kot epizoda, je minul: čas v katerem narod ni smel govoriti ničesar, a malo njih pa je govorilo za vse in o vsem odločalo.

Ako sedaj pristopamo k temu, da krmari-mo našo bodočnost po demokratičnih načelih, potem je potrebno, da tudi zakonodajna ustanova dežele, deželni zbor, deluje v duhu teh načel in jih priznava. Delo, ki bo v bodoče storjeno v tej hiši, mora biti označeno z veliko zavednostjo svoje dolžnosti, kajti gre za to, da najdemo pota, ki vodijo k obnovi domovine.

Za Avstrijsko ljudsko stranko smem izjaviti, da hočemo vsakčas delovati pozitivno.

Nato je izjavil vodja frakcije komunistične stranke Tschofenig med ostalim sledeče: „Po dolgih letih političnih nepravici naroda doživljamo danes pomemben dan — konstitucijo deželnega zbora, ki ga je izvolil narod!

Mi komunisti, ki smo vložili vse svoje moči za osvoboditev naše domovine, mi, ki smo od začetka nove dobe sodelovali z vsemi demokratičnimi strankami skupno pri obnovi Avstrije, izjavljamo sedaj, da smo voljni za sodelovanje pri izgraditvi Avstrije. Naš cilj je, da napravimo iz Koroške resnično demokratično in antifašistično zvezno deželo v naši na novo nastali domovini Avstriji.“

Kot zadnja točka dnevnega reda so bile volitve šestoro upravnih komisij in sicer pravnega, finančnega, poljedeljskega in gozdarskega, manjšinskega, šolskega in gradbenega odseka. V prve štiri komisije je izvoljeno dvanajst članov in sicer šest socialistov, pet članov Ljudske stranke, en komunist, a pri zadnjih dveh komisijah sedem članov, in sicer štiri socialistov in tri člane Ljudske stranke.

S tem je zaključena prva seja Koroškega deželnega zbora.

SPOROČILO NAŠIM BRALCEM

Najpozneje s 1. januarjem 1946 bo dnevnik „Kärntner Nachrichten“ prenehal izhajati ter ga bodo nadomestili drugi listi, katere bodo izdajali Avstrijci. Ob tej priliki sporočamo našim bralcem, da bo „Koroška Kronika“ še nadalje izhajala in to v isti založbi (FWB), kot do sedaj; le da bo z novim letom tiskana na boljšem papirju.

Citatelje nujno prosimo, da nam javijo vse nedostatke glede razpošiljanja lista tako, da bo z Novim letom tudi to urejeno.

Reklamacije pošljite na uredništvo lista. Pripominjamo pa, da lista ne moremo poslati, če ni uprava prejela naročnine.

Koroški Slovenci

Pisec naslednjega članka je Karl Newole, ravnatelj urada Koroške deželne vlade. Od leta 1927 se je večkrat pečal z manjšinskimi problemi v Srednji Evropi, in to zlasti onih narodov, ki so naseljeni ob nemški in avstrijski meji.

„Vprašanje slovenske narodne manjšine je na Koroškem že več desetletij na političnem dnevnemu redu. Vkljub vsem dosedanjim poizkusom rešitve je to vprašanje še vedno odprto. Brez dvoma so zastopniki obeh narodnosti dosedaj napravili veliko napak, na čijih posledicah dežela še vedno trpi. Takozvana nemškousmerjena politika, katero je večina uvajala napram Slovencem, ni bila posrečena. Ona je rodila veliko renegate in je dvomljivo, če je to bilo ugodno za to deželo in nemško narodnost. Kot renegate pa ni samo smatrati one ljudi, ki so v teku razvoja neopazno menjali svojo narodnostno pripadnost, temveč one, ki so se vkljub zelo slabemu znanju nemškega jezika naenkrat začeli smatrati za potomce Germanov. Višek tega pa so te vrste ljudje našli v posameznih SA-skupinah, katere so stopile na plan leta 1938 s hrupnimi Heil-Hitler vzkliki in čijih močje so med seboj govorili slovensko. S tem v zvezi je treba pripomniti, da se je velika množica slovenskih občin neodločno izjavila za priključitev k Nemčiji in so se iste s ponosom preimenoval v Führerjeve občine.

Tudi slovensko-klerikalna politika je za svoj narod imela precej pomanjkljivosti. Črno-rumena slovenska klerikalna usmerjenost proti črno-rdečo-zlati nemško-antiklerikalni je ta problem zelo pokvarila in otežkočila. Kdor je hodil v cerkev, je veljal kot Slovenec, kdor pa ne, pa kot Nemec in tako se je zgodilo, da so člani ene družine istočasno pripadali dvema različnima narodnostima.

Na Koroškem je postal ta položaj, da je i učiteljstvo i duhovščina videla nalogo v tem, da pridobiva ljudi za eno ali drugo narodnost. Nemško usmerjeno učiteljstvo so že na učiteljskih navajali k temu, da naj učence vzgajajo v nemškem duhu, medtem ko si je duhovščina deloma zastavila nasprotno nalogo: na ta način so učenci dobivali pri ostalih predmetih nemško vzgojo, dočim naj bi se pri pouku verouka, ki se je vršil v slovenskem jeziku, doseglo nasprotno — vzgojiti v slovenskem duhu.

Po zlomu avstro-ogrske monarhije ob koncu prve svetovne vojne pa se je v Evropi pričelo močno narodnostno gibanje.

Slovenci iz Kranjske so poskušali zasesti Koroško do Gospe Svete; prišlo je do bojev in končno do plebescita, ki je odločil končnoveljavno v korist Avstrije. Če se pri tem pomisli, da je bilo sporno področje pod jugoslovansko upravo, potem je izid glasovanja še bolj prepričljiv. Več nepristranosti, kot je bilo pri tem glasovanju — slovenska uprava tega ozemlja, medzavezniška kontrola —, se res ne more zahtevati.

Vsaka obravnava slovenskega vprašanja na Koroškem pa je tudi še danes otežkočena radi tega, ker tega glasovanja Jugoslavija ne priznava kot dokončno veljavnega. Kajti še vedno se uvaža na Koroško iredentični pokret. Ne smemo pa gledati na to, ako hočemo objektivno soditi.

Po prvi svetovni vojni je bilo ponovno narejen poizkus, rešiti slovensko vprašanje. Da so imeli Slovani glede zborovanj, združništva in tiska vse državljanske pravice, je bilo samo ob sebi umevno. Kot narodnostna stranka koroških Slovencev je nastopila „Koroška stranka“, ki ni nikoli presegala 9.500 glasov in je torej predstavljala manjšino med slovenskim ljudstvom. Poizkus nemških koroških strank, priborite pravice manjšine, je propadel radi ugovora omenjene skupne, če tudi je bil osnutek popolnoma v skladu z načeli, ki jih je zastopal odbor za narodnostno manjšino pri Društvu narodov. Sloven-

Britanski zastopniki strokovnih zvez v Celovcu

Preteklo soboto je prispelo z Dunaja v Celovec pet britanskih zastopnikov strokovnih zvez v spremstvu dveh članov zavezniške komisije na Dunaju, da stopijo v zvezo z zastopniki koroških strokovnih zvez in se seznanijo s trenutnim stanjem dela strokovnih zvez.

Razen vodje delegacije, Mr. Lawther, predsednika britanske rudarske zveze, so bili to Mr. Tanner, predsednik britanske zveze metalurgijskih delavcev, Mr. Bullock, vodilni funkcionar zveze mestnih delavcev, Mr. Harries, sekretar organizacije britanskega kongresa strokovnih zvez in Mr. Carthy, član mednarodnega oddelka britanskega kongresa strokovnih zvez; od Zavezniške komisije: Mr. Peet, ravnatelj-namestnik delovnega oddelka in Mr. Greenhough, odgovorni vodja za delavske organizacije.

Ob 10 uri je sprejel goste v prostorih britanske vojne vlade šef britanske vojne vlade polkovnik Simson. Nato je bil predstavljen britanskim zastopnikom strokovnih zvez prvi predsednik avstrijske zveze strokovnih zvez (za deželo Koroško) Julij Lukas jun.

Popoldne so se razgovarjali z zastopniki avstrijskih strokovnih zvez iz Koroške in Štajerske. Prvi predsednik zveze strokovnih zvez za Koroško, Lukas jun. je izgovoril pri srčne besede za sprejem in oralno stanje, pod katerim se vrši na Koroškem izgradnja strokovnih zvez.

V imenu koroške deželne vlade je pozdravil britanske zastopnike strokovnih zvez ravnatelj deželnega urada dr. Newole.

V sledečem prostem razgovoru so sporočili koroški in štajerski zastopniki strokovnih zvez o težkočah, ki se pojavljajo radi vprašanja stanovanj in mezd ter odstranjenja nacistov iz gospodarstva.

Govornik britanske delegacije, Mr. Lawther je zaključno izjavil sledeče:

„Prišli smo v Avstrijo, da zberemo vtise o dosedanjih delih avstrijske zveze strokovnih zvez. Prepričali smo se o tem, da zveza strokovnih zvez znatno doprinaša k temu, da se gospodarstvo zopet spravi v tok. Izrečno povdarjamo, da nismo v nobeni smeri vezani in da tudi nismo odvisni od britanske vlade. Iz tega razloga ste nam lahko iznesli Vaše želje in pritožbe brez vsakršne ovire. Po tem, kar smo doslej videli in čuli, smo prepričani, da bo zveza avstrijskih strokovnih zvez skoro zopet merodajen faktor v evropskem gospodarskem življenju. Kar moremo k temu doprinesiti, se bo zgodilo, da bo Avstrija zopet lahko ponosna na svoj pokret strokovnih zvez. V okviru naših moči bomo storili vse, da vam pomagamo in da vas posebno pri vašem delu obnovitve dežele učinkovito podpremo.

Kakor predvideno so odpotovali britanski zastopniki strokovnih zvez v nedeljo, 9. decembra, dalje v Italijo.

Avstrijsko odposlanstvo v Pragi

Reuter poroča, da je avstrijsko odposlanstvo, ki mu pripadajo zastopniki raznih ministrstev in korporacij, v torek prispelo v Prago, da započne trgovinska pogajanja s Čehoslovaško. Avstrija ponuja železno rudo in mangan, želi pa za to dobiti premog in krompir.

Nova avstrijska vlada sestavljena

Sestava nove avstrijske vlade, ki naj bi pričela svoje delovanje dne 18. decembra ko bo zasedanje parlamenta, je bila sedaj po desetdnevnih razgovorih med tremi strankami določena. Seznam članov kabineta, ki ga mora še Zavezniški svet odobriti, vsebuje po poročilih odločilnih krogov 6 zastopnikov Ljudske stranke, 5 socijal-demokratov, 1 komunist in 2 nevtralna.

Leopold Figl, vodja Ljudske stranke, ki je pri volitvah zadobila večino glasov, bo prevzel mesto zveznega kanclerja in zunanjega ministra. Prehranjevalno in prometno ministrstvo bodo prevzeli in upravljali socijal-demokrati.

Prejšnji državni kancler dr. Karl Renner, bo v soglasju vseh strank še pred Božičem pri skupnem zasedanju Narodnega in Zveznega sveta izvoljen za zveznega predsednika.

Kakor poročajo dalje, bo tudi mestni svet dunajske občine sestojal iz 7 socijal-demokratov, 4 zastopnikov Ljudske stranke in 1 komunist.

ska narodna stranka je torej poizkušala, rešiti kvadrato kroga" s tem, da je postavila zahtevo, da naj pripadajo slovenstvu vsi prebivalci slovenskega izvora — tudi oni, ki tega nečejo. Na ta način ni bilo mogoče doseči nobenega uspeha.

V letu 1941 — po zasedbi Jugoslavije — se je proti Slovincem pričela uničevalna politika ne samo na Koroškem, temveč tudi na Gorenjskem. Partizanska borba Slovencev proti nacizmu je bila junaška. Polom tretjega Rajha pa je ustvaril nov položaj.

Začasna Koroška deželna vlada je imela pred očmi sledeča neizpodbitna dejstva: demokratsko pravo Slovencev na samostojno kulturo, nedvoumna odločitev plebsa leta 1920 in nujnost, da je treba iti po novih potih.

Začasna koroška deželna vlada kot zaupnica demokratičnih strank je morala in mora ustreči volji naroda in vztrajati na stališču neokrnjenih meja dežela. Na demokratičen način je rešila šolsko vprašanje. Že od začetka se je smatralo kot brezumno na dvojezičnem področju izvesti ločitev med Nemci in Slovenci. Ni nikakega objektivnega znaka, po katerem bi se pri tem lahko ravnali; tudi svoboda izbira onih, ki so upravičeni vzgajati, bi bila pri danih priključitvah sporna zadeva, katero bi z obeh strani napadali. Gotovo je, da živijo na tem področju Nemci, Slovenci in takozvani „vindiševci“.

Ko je torej zastopnik Slovencev dr. Tischler predložil šolsko obliko, ki se je obnesla, za desetletja n. pr. v švicarskem kantonu Graubündenu so bili s tem predlogom vsi soglasni; v področje dvojezičnih šol so vključili istotako občine, v katerih so naseljeni pretežno Slovenci, kot tudi takšne, ki so skoro izključno nemške. Te dvojezične šole mora obiskovati vsak otrok in se učiti obeh jezikov. Noben učitelj ne more in ne sme vprašati otroka po njihovi narodnosti, temveč mora poučevati tako, da obvlada vsak otrok oboja jezika.

Seveda je odvisna ta jezikovna ureditev od osebnosti spoznavnih vzgojiteljev. Prešolati one, ki so nam sedaj na razpolago ni lahko. Na njihovo zavest dolžnosti se stavljajo velike zahteve. Ker se mora ta ureditev resno izvesti, si mora biti vsak učitelj v dvojezičnem področju v tem na jasnem, da si z vsakim protipokopom proti svoji dolžnosti onemogoči. Prepovedano mu je torej kršiti kršiti narodnostno vplivanje na prebivalstvo, brez omejitve njegovih političnih pravic. Ako to kljub temu stori, izgubi svoje mesto. V toku let bo vzrzel iz samega tega področja potreba po učiteljski nastojbi. Seveda lahko govori Slovenec, ki ne zna nemško, pri uredu in oblasteh v materinjem jeziku in ne sme biti radi tega nič zoperstavljen. Pravi avstrijski državljani kakršnekoli narodnosti do svobodnega združevanja, do političnega delovanja, ustanavljanja združenj itd. ostaja za Slovence ravno tako kakor za vsakega drugega.

Kriviča, katero je Trebijski rajh prizadel Slovincem, izseljevanja in podobno smo po možnosti popravili. V razširjanje nemških naselencev na Spodnjem Koroškem se bliža svoj naravni rešitvi. Na ta način smo stvorili predpogoje za mirno sožitje.

Prebivalstvo področja z različnim maternim jezikom je pri volitvah odobrilo to politiko. Socialistična in ljudska stranka sta se v volilnem boju nedvoumno izrazili za neokrnjenost meje. Manj jasno je bilo stališče komunistične stranke, katera je smatrala za možno novo narodno glasovanje. Ker slovenska stranka ni kandidirala, je prišel v smislu na vodil del glasov v prid komunistične stranke. Lahko torej računamo glasove, ki niso volili in glasove komunistične stranke, ako oni to na vsak način hočejo, k onim, ki zastopajo stališče v prid revizije meje.

Od 38.445 volilnih upravičencev jih 4.430 ni volilo, 977 glasov je bilo neveljavnih. Z socialistično stranko je glasovalo 16.934 volilcev in jih na ta način dalo na področju bivšega glasovalnega področja. A nadpolovično večino, 11.102 glasa sta bila oddana za avstrijsko ljudsko stranko, 872 za demokrate. Komunisti so dobili 4.316 glasov. Skupno torej 28.908 glasov za Avstrijo proti 3.746 volilcem, ki ali niso volili, ali po so volili komuniste. Odločitev suverene naroda je nedvoumna z pretežno večino.

Upamo in želimo, da bo sledilo razdobje mirnega in srečnega sožitja. A želja vseh Korošcev in Avstrijcev je, da žive z jugoslovanskim narodom, ki je doprinesel v boju proti hitlerjevskemu fašizmu tako velike žrtve v prijateljstvu in dobrem sosodstvu.

Angleška politika v službi svobode

O novi smeri britanske zunanje politike odkar je Bevin prevzel posle, je izjavil državni tajnik v britanskem zunanjem ministertvu Mc Mill tole:

Zunanja politika Velike Britanije je osnovana na načelu, da ni dovolj, če zastavimo naš ugled, našo gospodarsko moč in naš mednarodni vpliv za svobodo govora, tiska, združevanja in volitev v deželah, s katerimi nas vežejo mednarodni odnosi. — ne, na vro moč si moramo prizadevati, da dvignemo življenske pogoje ljudi v sleherni deželi, s katero nas družijo prijateljstvo.

Konferenca v Moskvi

Reuter poroča, da so v Moskvi z zadovoljstvom sprejeli obvestilo, da se bodo prihodnjo soboto sestali zunanji ministri Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze ter tako dali jasen dokaz o sodelovanju med tremi narodi. Obvestilo o sestanku zavzema danes častno mesto v vseh moskovskih časnikih, ki pa se sicer vzdržujejo vsakega komentarja o tem.

Obvestilo, ki so ga istočasno objavili v Londonu, Moskvi in Washingtonu o sestanku v Moskvi pravi, da bodo zunanji ministri izmenjevali svoje vidike o nadzorstvu nad atomsko energijo ter bodo prijateljsko razpravljali o različnih vprašanjih, ki zadevajo tri države. Obvestilo pristavlja, da je sestanek v skladu s sklepi jaltške konference, kjer so določili, naj se zunanji ministri sestanejo vsake tri mesece.

Domnevajo, da se bo konferenca tudi nadaljevala med božičnimi prazniki. Angleški zunanji minister se bo vsekakor vrnil v London, da se udeleži otvoritve glavne skupščine Združenih narodov, ki bo 7. januarja.

Mogoče je, da prideta ministra Byrnes in Molotov skupno z Bevinom v London kot voditelja svojih delegacij. Francoski zunanji minister Bidault in francoski poslanik v Londonu sta že obveščena o sestanku v Moskvi, kakor tudi kitajska vlada.

Kot je znano, nista bili niti Francija niti Kitajska zastopani na jaltški konferenci, ko so sklenili, da se zunanji ministri treh sil sestanejo vsake tri mesece. O nobenem vprašanju, ki neposredno zadeva francosko in kitajsko vlado ne bodo razpravljali na sestanku v Moskvi.

Angleško stališča: odkritosrčnost za odkritosrčnost

Konferenca zunanjih ministrov Velikih treh, ki se bo začela to soboto, se v Londonu smatra za sestanek, na katerem „se bo igralo z očitnimi kartami.“ Povabilo je izšlo od zunanjega ministra Bevinu, in sicer na naslov Rusije, ter v bistvu vsebuje bodrilno, naj vsak pove svoje maksimalne zahteve. Pričakuje se, da bo Bevin ob podpori ameriškega zunanjega ministra Jamesa Byrnesa naprosil ruskega zunanjega komisarja Molotova, naj razodene, kateri so cilji ruske politike v Vzhodni Evropi. To bi bilo v skladu z Bevinovim pozivom med nedavno zunanjepolitično debato v angleškem parlamentu. Poziv je veljal velesilam, češ, naj „pokaže karte očitno na mizo.“ Po splošnem mnenju sta Velika Britanija in Amerika pripravljene, v uslugo za objavo ruskih ciljev sporočiti Rusiji tajnosti atomske bombe.

Teden v Angliji

Dva dogodka sta bila v preteklem tednu na dnevnem redu političkih razgovorov: notranjepolitična debata v Spodnjem domu in zaključek britansko-ameriškega finančnega sporazuma, katerega so podpisali v Washingtonu.

Notranjepolitični spor, ki ga je izsilila konzervativna opozicija z predlogom nezaujanja, je trajal dva dni in potekel izvanredno živahno. Nikakor ni potekel brez ostrih napadov z obeh strani, ali tudi ne brez one deloma pikre, deloma smešne, a vedno dobre šale, ki je tradicionalna v parlamentarnem življenju Anglije. Tudi Churchill, sedaj vodja opozicije in njegov naslednik v službi ministrskega predsednika, Attlee, sta se pri tej priliki sprijela.

Socialistični poslanec Ernest Thurtle je označil potek spora v enem članku kakor sledi:

„Po mnenju delavske stranke je bila najizrazitejša poteza velike debate govorniški uspeh ministrskega predsednika, ki se je sam prekosil.“

Govor je bil odličen uspeh, bogat učinkovit dokazov in prinesel ga je z izvanredno mero iskrene šale.

Pomemben kot komad politične drame je bil dvoboj med Sir Stafford Crippsom in Churchillom.

Churchill je bil zelo prizadet, ali moramo priznati, da ni zameril nasprotniku kajti sledečega dne je govoril pri najboljši volji za predlog, ki je bil obsojen na potazen neuspeh.

BRITANSKO-AMERIŠKA FINANČNA POGODBA

V torek so v Washingtonu podpisali britansko-ameriško finančno pogodbo, ki predvideva ameriški kredit Veliki Britaniji v znesku od 4,4 milijard dolarjev — 44 milijard mark — ki ga morata sedaj samo še ratificirati parlamenta obeh zemelj.

Ker je sprejem načrta Bretton-Wooda neobhoden predpogoj za pogodbo je ritanjska vlada že predložila Spodnjemu domu skenutek zakona, ki se bavi s sprejemom tega načrta. Prihodnjo sredo in četrtek bo na predlog na dnevnem redu v Spodnjem domu in čim ga bodo pretresli, ga bodo dali takoj naprej Zgornjemu domu.

Bretton-Woodov načrt predvideva ustvarjanje mednarodnega fonda za finančno posredstvo in zgraditev banke za svetovno zgraditev.

POZOR MRAZ

2000 dopisnic z nadpisom: „Pozor mraz“ je bilo preteklo soboto na poti iz Bardneja v Lincolnshire. Poslala jih je britanska sladkorna zveza in naj bi opozorile kmete v Lincolnshire, ki sadijo sladkorno repo, da zaščitijo svojo žetev, ki še ni predelana pred bližnjim mrazom.

Tovarne sladkorja delajo na tri posade, ali še vedno dosti nazadujejo, kajti v Veliki Britaniji je bila letos rekordna žetev sladkorne repe.

BOŽIČNI DAROVI NA TEKOČEM TRAKU

V Londonu sicer še ne leži sneg, kakor v drugih predelih Velike Britanije, ali postalo je zelo mrzlo, da je Božič na pragu, se ne more — vsaj v trgovinskih četrtih — pozabiti. Dekoracije so pisane, po večini cenene in služijo v mnogih slučajih za to, da prikrijejo pomanjkanje blaga. Deska za testo z rožnato papirno trakom ostane sicer deska za testo, ali spominja gledalca na to, da naj ga smatra za darilo.

Angleški otroci najdejo svoje darove na Božič jutraj obešene v nogavici ob postelji. Vsekakor napravijo v to svrhu posebne „no-

gavice“ iz gazovine, kajti mamine nogavice niso samo dvomljivo majhne — lastnica bi se tudi premislila.

Letos bo mnogo igračk, ki potujejo na Božič v nogavico, 23. decembra še na delovni mizi. Pred vrati tovarn za igračke stoje avtomobili dobaviteljev v dolgih vrstah. Gotovi izdelki gredo s tekočega traka takoj v mesto in so čisto v 24 urah že prodani.

Vojna je izdelavo igračk skoro popolnoma prekinila. Sedaj je velik del gotovih izdelkov namenjen za izvoz, ali počasi se vojna uveljavlja tudi v otroški sobi.

TUKAJ VLEČE

Mnogo namesčencev londonskega centra obrekujejo, da točasno prostovoljno delajo čez čas, ker je doma bolj mrzlo, kakor pa v pisarni. Najslabše gre ljudem, ki imajo plinsko peč, kajti pritisk plina je ob mrzlih dneh tako nizek, da voda za čaj komaj zavre, kakor naj se zagreje soba.

Ali ne ostane samo pri tem. Največji del hiš v Londonu nosi sledove vojne. Kjerkoli sedimo, pri oknu ali blizu vrat, ali sredi sobe — vleče. A popravila so le počasna, ker manjka delavcev, izurjene rokodelce rabijo pri novih zgradbah.

Zopet so žene one, ki nočejo položiti roke v naročje in čakati. Naučile so se, da si same pomagajo in se poslužujejo tudi v miru te sposobnosti, katero so si prilastile v vojni.

300.000 članic neke velike britanske ženske zveze obiskuje tečaje za popravilo hiš, a čim se bodo ti vajenci naučili potrebnih urnosti, morda lekarne ne bodo mogle več prodati toliko sredstev proti revmatizmu.

Jugoslovanske novice

Izjava kralja Petra diplomatskemu dopisniku „Daily Telegrapha“

Jugoslovanski kralj Peter je podal diplomatskemu dopisniku „Daily Telegrapha“ sledečo izjavo o proglasitvi republike v Jugoslaviji:

„Mislim, da je potrebno, da pojasnim svoje stališče z ozirom na sedanji položaj v Jugoslaviji, zlasti kar se tiče odprave monarhije.“

Zelo velike važnosti je, da se zavedamo dalekosežnosti odstavke, ki so jo podali dr. Grof, dr. Šubašič in Šutej v prejšnji vladi, ki ji je predsedoval maršal Tito. Njihova odstavka je v zvezi z njihovim nasprotovanjem pri vpeljavi novih volilnih zakonov. Razumeli so, da bo s temi novimi zakoni mnogo volilcev brez volilne pravice in da opozicija ne bo imela prilike pojasniti državi svoje stališče. Ministri, ki so podali odstavko, so tudi protestirali zaradi pogojev Tito-Šubašičevskega sporazuma in sklepov jaltškega sestanka. Uveljavljanje volilnih zakonov in odklonitev opozicije, ki se ni hotela udeležiti volitev, ki so pred kratkim bile, sta imela za posledico, da so izvolili na volitvah samo kandidature Osvobodilne fronte.

Odprava monarhije in proglasitev republike sta prvi bistveni spremembi, ki so ju izvršile te „enoglasne“ volitve, ki pa niso bile izraz vseh strank. Ta narodna skupščina je sklenila, da bo napravila mene, kakor moja družina za zasebnike, ter mi je istočasno vzela pravico povratka v svojo državo. Ne morem in nočem sprejeti tega sklepa, ki ni izraz svobodne volje ljudstva. Moj trdni namen je, da ne odneham s prizadevanjem za popolno svobodo Jugoslavije pod vsemi vi-

Jugoslavija k avstrijskim volitvam

STALIŠČE URADNE AGENCIJE „TANJUG“

V sredo 12. decembra zvečer, je prinesla beograjska radijska postaja prvi komentar k 25. novembra izvedenim avstrijskim volitvam. Prinašamo izvelek iz komentarja, ki je izšel z naslovom „Avstrija glasovala za povratek k staremu“.

Svoje zaupanje so na teh volitvah Avstrijci takojimenovali „tradicionalnim“ strankam Avstrijski ljudski stranki in Avstrijski Socialistični stranki.

Nekoliko mesecev političnega življenja Avstrije, a predvsem predvolilna borba v Avstriji je pokazala, da se v Avstriji ni nič izpremenilo. Na volitvah so zmigale one sile, ki so v volilni borbi zavračale snovanje fronte narodne edinosti za neodvisnost in demokracijo proti uničenju nacizma in čiščenju državne uprave.

Volitve, ki so bile izvedene v raznih državah Evrope so pokazale, koliko so poedini narodi obogateli na političnih izkušnjah v letih grozote, v kolikor so se odločili za odklonitev „starega“ proti povratku starih, reakcionarnih in fašističnih pokretov, proti stranki in ljudem, ki so v največji meri odgovorni za njihovo trpljenje in njihovo največjo narodno nesrečo v zgodovini. Z velikim interesom so opazovali narodi Jugoslavije razmere v Avstriji, ki je bila nemškemu imperijalizmu odskočna deska za napad na našo svobodo. Oni so budno spremljali razvoj dogodkov v Avstriji in rezultate volitev, na katerih naj bi avstrijski narod pokazal svojo odločno voljo, da obračuna s preteklostjo in da pokaže svojo vdanost stvarni demokraciji med narodi.

Rezultati v Avstriji pa dokazujejo, da je velik del avstrijskega naroda, z glasovanjem za moči preteklosti, zaprl oči pred vsemi očitajočimi dokazi ter da ni našel v sebi moči za nastop nove pote. Rezultati volitev so pokazali, danarod ni obsodil v demokrate maskiranih nacizma, ki so ga porinili v borbo na strani Nemčije in ki imajo največjo odgovornost za današnje nesreče, temveč je nasprotno otežkočil rešitev notranjih težkoč in zunanepolitičnih problemov, pred katerimi dones Avstrija stoji.

Naši narodi bodo z največjim zanimanjem spremljali nadaljni razvoj dogodkov v Avstriji. Pred avstrijskim narodom je že dolgo naloga, da pokaže svoj pripadnost demokraciji, pravemu prijateljstvu in sodelovanju z miroljubnimi narodi in da si s tem pridobi njihovo zaupanje.

Ministrski predsednik de Gasperi nastopil svojo službo

Ministrski predsednik Parri, ki je odstopil, je uvedel v svojo službo v torek novega italijanskega ministrskega predsednika de Gasperija, vodjo krščansko-demokratske stranke Italije.

V kratkem nagovoru je Gasperi izjavil, da izmenjava v vodstvu vlade v nobenem smislu ne bo imela za posledico menjavo vladnega programa. Geslo se tudi dalje glasi: „Svoboda in red za razvoj demokracije“.

Ustava jugoslovanske republike

Beograjski listi so objavili načrt za ustave federativne ljudske republike Jugoslavije.

Prvo poglavje prvega dela z naslovom „Osnovna načela“ določa, da je jugoslovanska federativna ljudska republika država narodov, združenih v republikanski obliki, zveza enakopravnih narodov, ki so svobodno izrazili svojo voljo, da hočejo biti združeni v Jugoslaviji.

Jugoslovanska ljudska federativna republika obsega ljudske republike Srbije, Hrvatsko, Slovenijo, Bosno in Hercegovino, Makedonijo in Črno goro. V ljudski republiki Srbiji sta avtonomni pokrajini Kosovo in Metohija. Prestolnica federativne ljudske republike je Beograd.

Drugo poglavje, ki ureja organizacijo ljudske oblasti določa: V federativni ljudski republiki Jugoslaviji izhaja vsa oblast iz ljudstva in pripada ljudstvu. Ljudstvo izvršuje oblast preko ljudskih skupščin, krajevnih narodnih odborov do skupščin ljudskih republik in narodne skupščine federativne ljudske republike Jugoslavije, ki so nastale in se razvile v narodnosvobodilni borbi proti fašizmu in reakciji, ki predstavljajo pistveno pridobitev te borbe. Vsi organi oblasti, skupščine, narodni odbori in skupščina so izvoljeni od državljanov na osnovi enake, neposredne in splošne volilne pravice s tajnim glasovanjem.

Na poti k organizaciji „Združenih narodov“

Zasedanje pripravljalne komisije UNO v Londonu

Ze od 24. novembra zaseda v Londonu pripravljalna komisija UNO. Združeni narodi tvorijo novo zvezo držav, ki so jo ustanovili v San Francisku. V njej je zastopano 51 držav. Funkcije zveze združenih narodov so orisali v San Francisku samo v velikih potezah. Naloga pripravljalne komisije je, da izpolni orodje in da zbere tisočero kvadrov, ki bodo končno določili sestavo nove palače narodov.

OSNUTEK USTANOVE UNO

Pripravljalna komisija je poverila najpreje odseku, ki vodi posle, in ki je sestavljen iz zastopnikov 14 držav, izdelek poročila, ki je medtem že izšel v tisku, katero moramo smatrati kot osnutek ustave nove svetovne organizacije. Poročilo vsebuje predloge glede sestave organizacije in postopka pri obravnavi številnih problemov, s katerimi se bo moral baviti plenarni zbor. UNO na prvem zborovanju v januarju 1946 leta — drugo zborovanje bodo obdržali junija 1946. Poročilo se potanko bavi s političnimi, tehničnimi in administrativnimi poednostmi in daje točne smernice tudi za poslovodstvo v številnih pododdelkih organizacije.

Poročilo so sedaj predložili pripravljalni komisiji, h kateri spadajo zastopniki 51 narodov. Britansko zastopstvo obstoja iz 26 odposlancev pod vodstvom glavnega delegata državnega ministra Noel Backerja. Drugi imenitni člani britanskega odposlanstva so državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Hector McNeil, državni podtajnik v kolonialnem uradu A. Creech Jones, državni podtajnik v zunanjem ministrstvu Sir Alexander Cadogan in izvanredni svetnik zunanjega ministra profesor C. K. Webster.

Komisija, ki bo predvidoma zborovala do konca decembra, ima veliko in težko nalogo. Ona je pionir zgodovinske organizacije od čije uspeha ali neuspeha je odvisno bitje ali nebitje človeštva.

Komisija ne more odločati, marveč samo predlagati, ali utrdi lahko nesoglasja 51 članov in poskuša, da izravna postojeca nasprotja. S tem se delo plenarnega zbora seveda pomembno olajša. Že na sejah odbora, ki vodi posle, so dosegli 90 odstotno soglasje, ali obstojajo razlogi za domnevo, da ta ugodni odstotek na sejah pripravljalne komisije ne bodo dosegli.

K plenarni seji januarja se bo zbralo v Londonu okoli 2000 odposlancev in roj sekretarjev in pomožnega osebja iz 51 dežel. Britansko zunanje ministrstvo je v očigled že rešilo akutnega pomanjkanja stanovanj zelo težavno nalogo, da preskrbi za številne obiskovalce krov s pomočjo tiska in radija.

UNO obravnava vprašanje beguncev

Pripravljalna komisija združenih narodov je pretresala 7. decembra načrt za pripravo mednarodnih mer, da reši problem povratka nekoliko milijonov premeščenih oseb, v kolikor je to možno in se da izvesti.

Organizacija združenih narodov se bo morala baviti z velikim številom ljudi, ki se nadejejo več vrtni v svojo domovino. Te lahko delimo v splošnem v štiri velike grupe: 1. Protikomunistično prebivalstvo baltskih dežel. 2. Židi različnih evropskih držav. 3. Poljaki, ki niso soglasni z varšavsko vlado in Jugoslavlani, ki so pristali kralja, in 4. veliko število republikanskih Špancev, od katerih živi okoli 200.000 v Franciji in več sto tisoč v različnih latinsko-ameriških republikah.

Praznična pečenka

Roke v žepih, noge daleč od sebe je sedel Jaka na klopi pred hišo in pihal pobožno in z užitek dim v zrak, ki ga je vskel iz svoje dolge pipe. Zahajajoče sonce je pošljalo svoje zadnje žarke k mali, samotni hišici z vrtom, ki je bil ograjen s preperelim plotom. Samo iz kuhinje je sijala luč, kajti tam je sedela Jakova boljša polovica in bila zatopljena v debelo knjigo, ki je predstavljala družinsko kroniko, a katero je danes pri čiščenju odkrila. Ničesar ni moglo motiti Minko pri njenem pobožnem čitanju, tudi mačka ne, ki se je muzala okoli njenih nog. S prsti je sledila vrstam, ki jih je čitala a od časa do časa je hušnil preko njenega lica lahen nasmeh. Ali nenadoma je dobil bolj razburjene poteze, z roko je pričela ne mirno udarjati po mizi, a očala so ji nekoliko centimetrov globlje sedle na nos. Z enim sunkom se je Minka dvignila, poletela ven tja kjer je njen soprog sanjal v večer. „Jaka, Jaka“, je vikala medtem ko se je skoro spotaknila na pragu. „Jaka, veš kakšen poseben dan je danes? Samo enkrat dobro premisli kakšen dan veselja je danes. Jaz kar ne morem verjeti.“ „Beži, da se ti rogajo“, zavezala Jaka zlojevoljpen, „kakšen dan že naj bo danes, torej je, drugega nič!“

„Ne, ne“, reče njegova „deva“, „danes je 25 let odkar sva midva poročena. A veš kaj slavila bova dan čisto sama, ne greva nič v gostilno, nič med ljudi, marveč se vseveda sama v toplo izbo. Ali nekaj morava že storiti. V slavo dneva zakoljeva dve gosi in...“ „No, kaj ti ne pade na pamet“, se zajoci Jaka. „Radi tega ne zakoljem gosi. Kaj pa je go kriva, da sem bil pred 25 leti tako prismojeni.“

S pipo pri gledališki predstavi

Pravzaprav je to bila grda gledališka navada, da so kakor nam to poroča kronika vrli meščani mesta Beljaka pred približno davedesetimi leti obiskovali svetišče muš svojega mesta z gorečimi cigarami in kadečimi pipami. Tedanji okrajni načelnik Beljaka je smatral za potrebno, da opozori v pisni vlogi od 16. novembra 1853 „Načelnika mestne občine“ na to pojavu in ga pooblasti, da izda naredbo, da se vselej, kadar se odpre gledališče, postavi pred vhod stražnika, ki naj bi najprej opozoril obiskovalce, da se mora cigaro ali pipo ugasniti, ker bi v nasprotnem slučaju „ne mogli in smeli imeti prilike prisostvovati gledališki predstavi.“ Tudi je dal policiji „najodločnejši in zadnji nalog“, da pazi na to, da se v predvoranah gledališča in okoli gledališča ne klati drhal in pobavci in se igrajo z ognja nevarnimi stvarmi. V ostalem požarno policijski ukrepi „v in okoli gledališča“ niso bili tako strogi, kakor je to bil tedanji gospod okrajni glavar na žalost dolžan ugotoviti, „kajti“, tako se pravi, „vse kadi in puha, vseeno da li je odmor ali predstava.“ Pri teh prilikah se moramo pravzaprav čuditi, da ve zgodovina mesta poročati samo o enem gledališkem požaru, ki ni izbruhnil med predstavo, tako da ni bilo večje stvarno škode.

Dr. L. P.

NAŠA PESEM NA KOROŠKEM

Najizrazitejša predstavnica alpskega značaja (tipa) v naši narodni pesmi je brez vsakega dvoma slovenska narodna pesem na Koroškem. Po svojem glasovnem obsegu in velikih višinskih skokih („intervalih“) se znatno razlikuje od slovenskih pesmi v drugih pokrajinah. Ravno to ji pa daje poseben alpski značaj, pa tudi izrazito posebnost v pevski tehniki.

Kako naš narod poje?

Kdor med častitimi bralci mojih člankov se je kdaj podrobneje zanimal za način, kako naš narod sam od sebe (torej ne rečeno v zboru) narodne pesmi na splošno prepeva, mi bo pritrtil, da se naša pesem v zadnjih desetletjih in še dalj nazaj poje v glavnem triglasno. Vodilno vlogo pri petju ima srednji glas (pri moških recimo: bariton), ki poje glavno melodijo in mnogo pesmi tudi sam začenja („intonira“). Ta glas poje „naprej“. Zgornji (tenorski) glas ga ali v melodiji spremlja v terciah, ali pa samo zgornjo mejo drži. Pravimo, da poje „čez.“ Bas pa skrbi za tonično podlago in se giblje na I. in V. stopnji (toniki in dominantni), redkokdaj poseže na IV. stopnjo (subdominantno).

Ne bojte se, da vas bom moril z glasbeno teorijo, ki ni ne zanimiva, še manj pa za vaš namen tu potrebna! Ali to je bilo treba povedati, ker ta ugotovitev sodi med posebne lastnosti naše narodne pesmi; ravno zavoljo tega večglasja je slovenska pesem v svetovni glasbi narodov nekaj izrazito posebnega in svojrskega. Večglasje velja pri nas prav tako tudi za cerkveno ljudsko pesem.

Posebej za koroško pesem moram v tej zvezi omeniti tole: dočim so prirejevalci (harmonizatorji) slovenske narodne pesmi sedaj uporabljali večidel štiriglasje, najdemo v priredbah koroških pesmi kaj pogosto peteroglasje (n. pr. Švikaršič, Dev itd). Po moji sodbi je peti glas (II. tenor dodan zato, da maši velike intervalske vrzeli vodilnega glasu, ki poje melodijo „naprej.“ Zato se navadno z njimi tudi prepleta. Zdi se pa, da slovenski Korošci sami od sebe ne pojejo tako „na gosto“ svojih pesmi, ampak se tudi oni držijo v glavnem triglasnega petja.

Ravno v večglasju slovenske pesmi je kot rečeno ona značilnost našega narodnega petja, ki ga noben dosedanja narod nima. Zato pa je večglasje merilo, kako daleč segajo vplivi naše pesmi med sosedo. Ne nemška, ne italijanska, ne madžarska in ne hrvaška narodna pesem (kakor jo poje narod!) v bistvu ni večglasna, marveč izrazito enoglasna. Seveda naletimo na izjeme, a večglasne pesmi pri teh narodih so res nekaj izrednega. V kolikor pa n. pr. Korošci nemške narodnosti pojo svoje narodne pesmi večglasno, je to vsekakor pripisati vplivu našega petja.

Vprašanje pristnosti

Sedaj smo se približali kočljivi točki: Ali je slovenska narodna pesem na Koroškem na splošno pristna ali pa je odsev in posnetek nemške alpske pesmi? O tem vprašanju točno sodbo izreči bo težko. Vplivi zemeljskega površja in stoletno sožitje na tej zemlji je Slovence in Nemce na Koroškem zelo približalo v petju, tako, da nikakor ni lahko potegniti kakih meja, kje se ena narodna

pesem neha in druga začne. Eno gotovo drži, kar je zgodovinsko dejstvo. To namreč, da so bili Slovenci v tej deželi prvi. Iz tega se da sklepati, da so oni polagali temelje koroški narodni pesmi, ki je — kot vemo — izrazito pokrajinsko pobarvana. Zato je pa tudi slovenski pesmi v tej deželi pripisati pristnost.

Pristnosti slovenske narodne pesmi na Koroškem v prilog govori tudi resnica, da je lepo število slovenskih narodnih pesmi tu zvezanih z raznimi obrednimi slavnostmi ali obredji, ki so dokazano slovenskega izvora in značaja. Ta obredja, ki do kraja še niti raziskana niso, so prave posebnosti, n. pr. Visoki rej in podobno. Vsekakor koroških Slovencev njihove narodne pesmi ni treba biti sram. Ravno nasprotno! Koroška narodna pesem je najdragocenejši biser v ponosni kroni naše narodne pesmi. Tega naj bi se naši vrli Korošci vedno zavedali. In naj bi temu primerno tudi svojo lepo pesem najskrbneje gojili. Ona mora spet najti pot na vas med fante, v naše družine, zlasti pa tudi v šole.

Nič ne dvomim, da se bodo skoro uživali tudi odlični zbori, ki so koroško pesem prepevali v koncertni priredbi in obliki po koncertnih dvorinah. Sedaj je zatiranja enkrat za vselej konec: kar Slovenci kot narod lepega imamo, nas ne bo nihče smel ovirati, da to razvijemo in negujemo do viška. Med drugim imamo — ne na zadnjem mestu! — svojo narodno koroško pesem. Ljubili, negovali in prepevali jo bomo sedaj po vsem prestanem vojnem preganjanju še rajši. Dokler bo živela ona, bo živel, tudi naš rod na tej čudoviti zemlji.

Dr. L. P.

Mladi Korošan

Tri mladenke

Tri mladenke, tri Slovenke so se poslovile. Prva sestra soncu šla naproti druga morju po najkrajši poti. Tretja je doma ostala, da je rodod rod vezala.

Trije razbojniki

Trije razbojniki so se hoteli iti kopat. Ko so hodili ob reki in iskali primerne prostora, so prišli do majhne koče, v kateri je samovala neka starka. Oglasili so se pri njej in ji izročili v varstvo možnjo zlata. Strogo so ji zabijali, da ne sme dati možnje nikomur, tudi njim ne, če ne pridejo vsi trije ob enem po njo.

Starka je vzela možnjo in jo shranila, razbojniki pa so odšli k reki. Ko so se okopali so opazili, da so v možnji pozabili glavnika. Določili so najmlajšega, da gre k starki in ji reče za možnjo. Iz nje naj vzame glavnika in ga prinese k reki. Ropar je šel k ženi in ji rekel: „Tovariša sta me poslala po možnjo. Daj mi jo!“

Starka pa je odgovorila: „Saj ste mi vendar rekli, da jo smem dati le, če pridete vsi trije.“

Tedaj je rekel ropar: „Stopi pred hišo in vprašaj tovariša, kaj moraš narediti, pa boš videla.“

Starka je stopila pred hišo in zaklicala razbojnikoma ob reki:

„Ali naj mu dam, ali ne?“

„Le daj, le daj,“ sta odgovorila.

Starka je nato vzela možnjo izza omare in jo dala razbojniku Ropar je možnjo vzel in odšel.

Tovariša sta ga čakala ob reki, a njega pa ni bilo. Naposled sta se zedinila, da gre-

sta pogledat, kje je ostal. Prišla sta do hiše in vprašala starko po tovarišu. Ta jima je povedala, da je vzel možnjo in odšel.

„Ali ti nismo zabičali, da smeš izročiti možnjo le takrat, če pridemo vsi trije po njo.“ Bolj ko jima je starka pripovedovala, da sta tudi ona dva rekla naj da mlajšemu možnjo, manj je zaleglo. Prišlo je celo tako daleč, da se je morala stara ženica zagovarjati pred sodiščem.

Dan za dnem je po tem dogodku posedala stara žena pred svojo napol podrito bajtico in ni vedela, kako naj nesrečo odvrne od sebe.

Po poti je nekega dne prišel mlad fantič in ko je videl, da stara ženica joka, jo je sočutno ogovoril.

„Mamica, zakaj pa tako jokaš? Povej mi, morda ti bom lahko kaj pomagal.“ Žena je mladeniču povedala, kako nesreča jo je doletela z zlato možnjo, ki jo je razbojnik odnesel in pristavila, da mora naslednji dan pred sodnike.

Tedaj ji je dal fantič tale nasvet:

„Le mirno zaspi, jutri pa ko prideš na sodnijo reci: Možnja z denarjem je pri meni in dam jo nazaj, če oni, ki so mi jo dali v varstvo pridejo vsi ob enem po njo.“

Starka je ubogala mladeniča in drugi dan na sodniji res rekla kot ji je mladenič svetoval.

Sodnik je uvidel, da je res najpametneje, da pridejo vsi trije po denar, da ne bo ponovnega prepira. Naročil je starki, naj gre domov, če bi pa prišli vsi trije po denar, jim ga pa mora dati.

Razbojnika sta sicer ugovarjala, a vse ni nič pomagalo. „Pravica za vse, pa tudi za razbojnike“, si je mislil sodnik, ki je videl, kako zadeva stoji. Starka je bila silno vesela ugodne rešitve, ker je vedela da bo imela sedaj mir pred razbojniki. Pradno bosta

tolovaja našla svojega tovariša, bo pa ona že mirno počivala na samotnem pokopališču in ji tudi za razbojnike ne bo mar.

Hvala Fr.

Zemlja domača ni prazna beseda

Tu in tam se me je polastila želja, da bi umrl, ker sem bil sam sedi in drugim v nepotje. V takih trenutkih sem dobro vedel, da te, pa bodi še tako zapuščen in siromašen, vrže trdna veriga na nekaj, česar se vsak hip ne zavedaš: ta nekaj je zemlja, na kateri si se rodil. To je naša edina neskalkljena prijateljica, vedno ti kaže isti obraz in zvesta ti ostane, če jo še tolikokrat zatajiš. Ko tako ležim, mi sili iz ruše nova moč v onemogle ude in prav vsaka koreninica pod mano poganja tudi v moje telo, da se čutim eno z zemljo, na kateri ležim. Zemlja domača ni prazna beseda: del mojega življenja je in, če mi vzamejo zemljo, mi vzamejo tudi življenje. Ko si ogledan do kosti, ko te povsod preganjajo, kakor bi se ti gobe razpasle po telesu, te sprejme domača zemlja z istim obrazom, kakor te je sprejela nekdaj, ko so te še v zibel polagali, in ne jeseni, da bi ti ne bila sipala svojih sadov. Mogoče, da je težko umrete — moja vera to ni! — ali toliko zapišem, da bi rajši umrl sredi domače doline bodisi od gladu kakor na zlatem stolu kakega carja, kjer bi imel vsega na kupe.

Sejem v Borovljah

V Borovljah je bilo spet enkrat živo. Ta dan so utihnile delavnice ob rojih Borovnice, ki žubori izpod ljubelskih skalnatih grebenov čez majhne prodove. Vedno ponosni in šaljivi Borovčiči, ki jih drugače Korošci „pileje“ imenujejo, ker imajo s pilc toliko opravka, pa se praznično oblečeni stekajo na semenj iz vseh delov starih Borovelj, iz Gorice in Loga, iz Koblja in Podklanca. Ne praška

sledu ni po umazanosti kakršni so med tednom izpostavljeni med trdim delom, rod za rodom že nekaj stoletij, odkar se je v borovju skrito naselje žetlarjev začelo razvijati v sloveč kraj puškarstva, ki so ga semkaj prinesli iz Furlanije v 18. stoletju.

Ta in oni znanec je šel čez sejmišče. Mohor in Simen pa sta stala pohlevno ob svojih voličkih. Znašel se je vendar stari Borovčič Just, ki je poznal vse dobre kmetije daleč na okrog. Stari šaljivec se je ustavil pred Mohorjem in pomežikoval izpod košatih obrvi:

„Boš vole prodal, pa boš z mačkom oral, ali kaj, Mohor? Mohor mu tega vprašanja ni zameril.

„Opravil sem delo na domačiji, Just. Ti poznaš borovške bogataše. Preskrbi mi kupca.“

„Da bi te zlodej, bogataše. Polagoma bomo vsi orezali palice v leskovju in odšli po svetu beračit.“

„Kaj praviš ali tudi pri vas ni več tako kot je bilo, odkar so razglasili Borovlje za mesto?“ vpraša Mohor.

„O, mesto pa, mesto. Če pojde tako dalje, mu bodo naše poslednje puškarne zapele pogrebno pesem.“

Stari Just je odšel dalje, da se pošali in zbode še drugod. Kupčija se je med tem razgibala. Prišli so laški kupci, črno opravljeni, svetlimi prstani na rokah in z gojčami oboroženi. Kupovali so vsi boljše govede in tudi Mohor je kmalu udaril v dlan. Zaripel možak, najet od laških kupcev, je prevzel oba voliča, ki sta zbegano odkakovala, ko je parkrat padla trda gorjača po njunih hrbtščih. Oče Mohor in Simen sta še ostala na sejmišču in gledala za živalimi.

„Hudo je to, hudo“ je rekel oče Mohor in se pogladil s hrpavc desnice po čelu. Simen pa je molčal. Ne da bi le z besedo omenil vabljive stojnice in tople krčme je stopal z očetom po razmočeni cesti proti domu.

CVETJE IN KLASJE

V megli...

Celovski obus je atrakcija zase. Je pač humanist in se ne ozira na jezo in zabavljanje meščanov, temveč mirno vozi svoje proge in uganja vsaki dan nove burke. Kaj ga briga, če jutraj okrog osmih nihče več ne zna hoditi peš in vsakdo tišči vanj, da bi prej prišel do cilja, a njegovi „tipalniki“ se kar tako tebi nič meni nič iztirita. Ali ga še niste videli, kako škodeželjno zavija svoje obusne oči, ko vidi kako mlade gospodične, ki so se predolgo grele v meškem gnezdecu, nestrpno ceptajo in strahoma opazujejo kazalec zapestnic, ki je že prešel številko osem. Seveda, lahko njemu ta hinavec, ne bo slišal godrnjanja strogih šefov.

Ali pa ob večerih, ko mlajši meščani v zadnjem trenutku hite na ona slavna mesta, ki jih krasi tablica s črko „H“! Nikar ne mislite, da obus ne ve, kam vodi njihova pot. Pa še kako dobro, saj je sam mlad; komaj je dve leti kar je zdrdral po celovških ulicah. Zato poskoči in zdirja kot veter iz prednosa osuplih prijateljev teme, ki žalostno zrejo za njim. Čakajo na drugega. Deset minut, petnajst, njega od nikoder! Kaj se je že zopet iztiril, ali je šel sprevodnik večerjat? „Moj Bog, menda me bo čakal tako dolgo!“, „Kaj če se je med tem že razjezila in odšla...“ O ti ljubi celovski obus, ko bi ti vedel, koliko vzdihov a tudi kletvic povzročaš!

Onega dne jutraj je bila taka megla nad mestom, kot je morda samo v Londonu. Aha, si je mislil kakšen modrijan to je pa najbrž zato, ker so angleški fantje tukaj. Gotovo jih je mnogo iz Londona. Bilo bi jim pač dolg-

čas, če bi ne imeli svoje tradicionalne megle, zato narava dobrohotno poskrbi zanje. — To jutro se mi je obus zamislil. Res da je velik falot, toda lepo vas prosim, kaj pa more ubožec opraviti proti naravi? Nič, a ljudje nočejo ob takšnih dnevih narediti niti deset korakov peš, kokor bi se bali, da se bodo izgubili v megli. Kratkotrajno, obus je vozil s polnim tokom, kar so ga nesle kolese, toda kar je preveč je preveč. Bil je prenatrpan, če bi bilo komu postalo slabo, ta bi bil gotovo ne padel na tla. Nenadoma sta se „tipalki“ zopet iztirili ter podrhtevali v zraku, kokor bi se bali, da jima bo kdo prisolil zausnico zato.

Ob takih prilikah spoznaš značaj ljudi. Eni so mirno obstali in potrpežljivo čakali, da bo sprevodnik „ukrotil“ hudomušnega obusa. Gospe, malce nervozne so vzdihovale, da bo zelenjava na trgu vsa razprodana in da bodo peku že pošle zemlje. Šolska otročad se je razbežala; mali paglavčki niso hoteli čakati. Hvala Bogu, v vozilu je postalo zračnejše! Mlad gospod v škornjih se je že penil od jeze in zabavljal, da je v „Altrajhu“ vse drugače ter cepetal nestrpno, kokor bi se mu mudilo v Dünknkirchen. Ej počakaj, potrpi dragec, saj vidiš da so angleži v svoji vpljudnosti rajši prišli nasproti! Torej, kam se ti tako mudi?

Izstopil je v splošno zadovoljstvo onih, ki so ga morali poslušati. Se nekaj nergačev je sledilo njegovemu vzgledu. To je izrabila skupina angleških vojakov ter hitro vstopila. Pa se jezite na obus! Če bi ne bil obstal tu

sredi ceste, bi ti „boys“ gotovo ne mogli vstopiti. Res težko je ustreči vsem...

„Bum“ je zadel postaven seržant z glavo ob podboj nad vratmi obusa. Ha, ha, najbrž je mislil, da je v Hyde-parku in vstopa v dvonadstropni obus. Ali je morda v duhu korakal ob Temzi ter kramljal z njo, nato pa je avtomatično vstopil v obus, ki pač ni bil londonski temveč celovski.

Sprevodnica ga je potegnila od vrat in sočutno pobožala po glavi, da bi omilila „hruško“. Siromak je popolnoma pozabil na bolečino sprčo tolike ljubeznivosti. Saj še sprevoznice v Marble Arch niso tako prijazne...

Iz žepa je izvlekel pest bonbonov in ji ponudil. Vzela je nekaj. Druge je stisnil v pest in se ozrl naokoli. Poleg njega je stala mlada gospodična. Ali bi tudi njej ponudil. Hm, težko je v takih trenutkih. Vpljudnost je lepa čednost, toda ženski spol jo včasih razumeva kot vsiljivost. Če mu da košarico, bo osramočen pred svojimi kolegi. Toda razveselilo mlado dušo drugega spola le za trenutek, to je vendar neodoljiva slast! Zato je premagal pomislike in ji ponudil pisanih sladkorkov. Vzela je in se zahvalila z vedrim glasom.

Obus je prispel do postajališča na ovinku. Dekle je izstopila tako hitro in odbrzela v meglo, da se ni mogel niti zbrati. Hotel je izstopiti za njo, toda bilo je prepozno, obus je že potegnil. Še enkrat se je ozrla in ga videla skozi šipo, kako otožno gleda za njo. Sledil ji je z očmi, dokler se ni izgubila v megli. V njem je ostalo hrepenenje. — Tako pride k nam včasih lepa misel ali sanje le za hip, nato pa se vse zopet pogrezne v megleno vsakdanjost.

Sonja

Zasnula ljubezen

V globokem snu zastali dih narave življenske v sebi hrani vse sokove, da zabrsteli bodo, ko okove razklene sonce in ko čez planjave

spet sape bodo zapihale zdrave. Ko zadnji sneg zapustil bo vrtove in bodo vode trgale mostove, priroda svoje ne zgreši postave.

Ker me bližina tvoja več ne greje, mi je srce v samoti otopelo, ljubezni kliče pa, vse kakor preje

žive in čakajo, da kakor vrelo prižubore na dan in da kot veje pomladne popke poženo veselo

Ciril Vider

Gospod Tone

Meščani kmeta čestokrat zaničujejo: neumen se jim zdi neokretni kmetavzar. Mestni frak, trdijo da je olika, kmečka irhovina pa nekultura. Neki šaljivec pa je pravo pogodil, dasta drug pri drugem, ali bolje rečeno eden za drugim: prvi rod je irhovna, drugi škric in tretji baraba. Življenska izkušnja pove, da v irhovini hodi marsikater plemenit človek, v gosposkem fraku pa postopa marsikatera prisma. Da se v njenih službah ne nako-piči preveč prismodarije ima država pripravljena svoja rešeta, na katerih izbira zrnje od plev, to so državne izkušnje. Ali vsakokrat niti ta rešeta ne delujejo dovolj dobro. Tako je bilo mogoče, da se je res zgodilo kar vam hočem povedati, sicer ne kje na luni, marveč na Koroškem. Pri tem nas Korošce tolaži dejstvo, da junak te žalostne povesti Korošec le ni bil. Gospod Tone ni bil napačen človek. Imel je izboren spomin in to je glavna reč pri študiranju. Izkušnje mu niso delale preglavice, le pisanja se ni mogel navaditi in priučiti. Njegova pisava je predstavljala neki križ-kraž črt in črtic, ki so se mogle včasih sicer uganiti, a brati jih navadno ni bilo mogoče. Razne oblasti so Tonetu spise kar vračale z naročilom, naj jih napiše še enkrat. Pisalnih strojev pa v letih, ko je deloval gospod Tone, še ni bilo toliko v porabi. Gospod je živel na kmetih, kjer si je kupil malo posestvo. Pri ljudskem šteju so zapisali, da je samskega stanu, ali imel je dve dekli, ena je gospodinjala in kuhala, druga je molzla krave. Pri hiši je bilo tudi nekaj sadnega drevja, in ker je sadje tisto leto dobro rodilo, se je gospod Tone veselil, da bo imel mošta. Sod za 204 litrov je gospodinja pravočasno pripravila, in ko je prišel kvaterni teden, so drevje otreli. Konja gospod Tone ni imel, zato je naprosil sosedove, da mu zapeljejo sadje k stiskalnici. Sosedov hlapec France je pripeljal voz, naložil in odpeljal, pomagal na preši in pripeljal nazaj poln sod sladkega mošta. S pomočjo dekle je zvalil sod z voza pred hišo in se odpeljal domov, kjer ga je čakalo drugo delo. Gospoda Toneta trenutno ni bilo doma, pa je čez četr ure prišel. Ko vidi pred hišo poln sod, se je razveselil. Ogledoval je sod od vseh strani, ali ga ni morebiti kdo zamenjal in mu urinil kaj slabšega. Na robu je zapisano da drži 104 litre torej bo že pravi. Sod mora v klet. Kako pa? Dekla svetuje: „Takoj grem po sosedovega Franceta. Midve bova držali za vrh, France pa sod vodil.“ „Hvala za nauk“ je odgovoril gospod Tone, ki je bil vsakokrat užaljen, ako mu je hotel kdo kaj pojasniti. „Po Franceta mi zdaj ne hodi.“ „Kakor želite“, mu odgovori služkinja in odide v kuhinjo. Gospod Tone hodi okrog sode in premišljuje kako bi ga spravil v klet? Dekla pospravlja v kuhinji, vilice in žlice rožljajo in živketajo v skled. Na enkrat zasliši težak padec, ropot, krak in cvrč-š-š-š. Dekla hiti iz kuhinje in zagleda gospoda stoječega vrh stopnic. Bil je ves blede. Pogleda po stopnicah doli in vidi, da se po tleh kleti cedi tekočina, pod stopnicami pa vidi ležati sod, katerega doge štrlijo na vse strani, obroči pa se spenjajo zganjeni kvišku, kokor da so pajčevina ne železje. Za Božjo voljo! Učeni gospod Tone je potočil sod po stopnicah, ne da bi ga kdo držal. Sod se je na kamenitih stopnicah seveda razbil in sladki mošt je stekel po kleti. Dekli sta sicer nekaj dni o nezgodi molčali, potem pa je stvar prišla na dan in vsa vas se je nekaj tednov smejala gospodu, ki je tako učeno spravil svoj mošt v klet.

Dalje prihodnjič.

Za smeh

Otrokova modrost. V salonu je zbrana večja družba pri zabavi. Sedemletni sinček hišne gospodinje priteče ves zasopih in salon in reče: „Mama, gospod svetnik mi je prinesel povečevalno steklo v dar.“ „Ali imaš kako bolho pri sebi?“

Moder odgovor. Mati svojemu sinu: „Pri kašljanju moraš držati roko pred ustmi!“ Sinček: „Ali mama, meni se ni treba bati, da bi mi izpadli umetni zobje!“

Pri brivcu. Otrok: „Oče, zakaj briješ ti samo moške? Zakaj nimajo tudi ženske brado?“ Oče: „Ženske ne morejo tako dolgo molčati, da bi jih do konca obril.“

Zapeljati moraš mojo nevesto

Tomažu je bila sreča naklonjena. Imel je ljubko nevesto Hildo ter zvestega prijatelja Herberta.

Vse bi bilo v najlepšem redu, če bi ne bil popadel Tomaža nekega dne čuden domislek. Odkje mu je prišla ta ideja ne vem, le, da ga je vsega prevzela. Izkušati je hotel oba in sicer istočasno, po znani metodi: dve muhi na en mah.

„Herbert, je dejal nekega dne svojemu prijatelju, „zapeljati moraš moje nevesto!“ — „Jaz tvojo nevesto zap...!“ — „Ja, poslušaj me dobro! Sicer sem prepričan o Hildini ljubezni, toda hotel bi biti popolnoma zagotovljen, da mi je tudi brezpogojno zvesta. To preizkušnjo pa lahko samo ti izvedeš.“ Herbert se nikakor ni hotel podati v to spletko, toda Tomaž mu je prigovarjal tako dolgo, dokler končno ni privolil.

Nič manj ni bila presenečena Hilda, ko ji je Tomaž naložil, da naj zapelje njegovega prijatelja. Zagroziti ji je moral, zrazveljavljenjem zaroke, da je lahko dosegel svoj cilj.

Tomaž sam si je pridržal pravico, da bo režiral vso stvar. Poslal je svojega prijatelja na sestanek, da bi njega oprostil, nato se je pod pretevez oddaljil za dalj časa ter pustil oba sama. Včasih je tudi naročil po dve kino vstopnici, navedel, v zadnjem trenutku, da je zadržan ter naprosil Herberta, naj spremlja njegovo nevesto. Od časa do časa sta morala oba poročati Tomažu kakor kakšnemu generalu. Pri tem ju je navadno podžigal, da bi prej prišel do cilja.

Ker sta bila ta dva mnogo skupaj, sta si postala naravno vedno bližja tako, da sta nekega dne popolnoma neodvisno izjavila, da ne bosta več igrala komedije. Toda nista poznala Tomaža, ki ni maral nobene stvari opraviti le na pol. Vsled svoje energije je nadaljeval s spletkarsko igro ter obljubil, da bo v najkrajšem času sam uspešno završil konec. Nekega dne je predlagal skupno potovanje po Sredozemskem morju. Kar je Tomaž predlagal, so tudi izvedli.

Komaj so bili dva dni v obmorskem kopališču, je Tomaž prejel brzojavko, ki si jo je seveda sam naročil, da se mora takoj vrniti v domovino. Potolažil je oba s tem, da se bo vrnil najpozneje v osmih dneh ter jima želel še mnogo zabave.

Na dan odhoda skupnega prijatelja, sta bila Hilda in Herbert nenavadno hladna drug napram drugemu in sta se celo izogibala, da bi si pogledala v oči. Ko sta se zvečer sprehajala po promenadi ob obrežju, sta korakala molče, kokor bi bila zatopljena v globoke misli. Šla sta dalje, ven iz letovišča do samotnih čeri. Mesec je počasi vstal iz morja in njegovi koprneči žarki so se igrali v magični luči nad valovi. Vse oči je bilo polno ljubezni. Vsedla sta se drug poleg drugega na sklenato čer in so zazrli preko morja. Podzavestno je Herbert božal Hildino roko, njegovo telo je tajinstveno vzdrtelo.

ČLOVEK - SOVRAŽNIK NARAVE

Človek je temno bitje, pravi Goethe. Neznansko ga žepa po krvi. Gotovo se klatijo po zemeljski površini zverine, ki so strah in trepet celim pokrajinam, vendar so njihove morije nekam smotrne: ko si je zver utešila glad, odneha. Človek pa je tak, da ne pozna mere, vedoma in premišljeno mora zaradi notranjega ugodja, zaradi ljube zabave. Uspelo mu je iztrebiti toliko živalskih vrst, da bi ga morala prešiniti groza, ko bi zagledal pred seboj dolgi seznam svojih žrtev.

V zgodovinski dobi je človek iztrebil tura in zdesetkal zobra, poleg njega tudi losa. Uničevalno delo je šlo počasi izpod rok. Naseljenost na svetu je bila tako redka, da človek že zaradi tega ni mogel posebno pustošiti. Učinkovitost orožja, ki so ga premogli lovci, ni bila velika. Prostrani predeli zemeljske oble so ostali cela stoletja, nedotaknjeni. Človeška noga semkaj ni stopila. Šele v 18. stoletju se je začelo obračati na slabše. Napoleonove vojne so ta razvoj nekoliko zavrele, potem pa je prišlo do občutnega preobrata. Število evropskega prebivalstva je začelo skokoma rasti. Evropa je postajala pretesna. Kar trumoma so silili ljudje v tuje dežele. Sprožilo se je največje preseljevanje narodov v svetovni zgodovini. Pravcati veletoki izseljencev so se prelivali čez ocean v Novi svet. Ko so prodrali v prerije Severne Amerike, so kolonisti za vprav nepojmljivo krvoločnostjo ugonabljali črede bivolov. Danes životari bivol samo še po milosti človeka v zavarovanih zemljiščih.

Po tropskih deželah so belokožci, oboroženi z daljnostrelnimi puškami, vse češče

„Priznati vam moram nekaj, Hilda, jaz...“ Potegnil jo je k sebi in jo prisrčno poljubil. Sedela sta tesno v objemu in Herbert je poljubljal kodre svoje ljubice. Hilda je odprla ustnice, kokor bi hotela nekaj reči, toda molčala je.

Po osmih dnevih se je Tomaž vrnil. Bil je izredno dobre volje. Na vsej poti se je veselil poročil, ki mu jih bosta povedala ter od časa do časa ljubeče ogledoval dva majhna zlata prstana, ki ju je nosil, spravljena v dragoceni skatljici.

Gospoda je odpotovala pred dvema dnevi, so mu sporočili čisto na kratko.

Tomaž je še vedno samec in bo ostal tudi za vse življenje. Nikar ne poizkušajte govoriti z njim o ljubezni in zvestobi! Pripovedoval vam bo zgodbo, ki se mu je pripetila, kako je svojo nevesto, od katere je upal, da ga ljubi nad vse na svetu, in svojega najdražjega prijatelja skušal in kako sta ga oba sramotno goljufala.

„Nikdar ne zaupajte v zvestobo prijatelja ali dekleta; če ste prebrisani, boste končno vendar le spoznali, da ste goljufani“, vselej pripomni na koncu svojega pripovedovanja.

Fr. L.

Preseeljenci razstavljajo svoje izdelke

Da pokaže delo v begunskih taboriščih tudi drugim, je priredila vojaška vlada razstavo predmetov, ki so jih izdelali v raznih taboriščih preseljenih oseb v britanskem zasedbenem ozemlju Avstrije.

„Nemogoče, nemogoče“, so govorili ljudje, ko so vstopili skozi težka vrata gradu v razstavno dvorano. V visoki sobi, katere oblika dokazuje, da je bila tu svojčas kapela, okrašena z lepimi freskami, ki so še prav lepo ohranjene, zagledaš za današnje čase kaj čudno sliko. Vse mogoče barve in oblike se prepletajo med seboj in skoro ne veš, kateri bi posvetil več pozornosti, da bi videl čimveč in čimlepše.

Ker sem bil prepričan, da ima razpored razstavljenih predmetov gotovo svoj smoter, sem poiskal gospoda ravnatelja dr. Ložarja in ga naprosil, naj mi da par podatkov o razstavi, ki bodo gotovo zanimali tudi naše čitatelje. Gospod ravnatelj mi je rad ustregel ter mi je vodeč po razstavni dvorani povedal med drugim:

„Britanska vojaška oblast za Koroško in Štajersko je pozvala vsa DP. taborišča k sodelovanju pri razstavi umetnoobrtnih in umetniških izdelkov, ki naj bi bila v Celovcu. Prvotni termin otvoritve je bil določen za 20. decembra, kasneje pa so premaknili otvoritev na 12. december. V pozivu je bilo rečeno, naj se izdelovalci poslužujejo gradiva in tvarine, ki jim je na razpolago; namen razstave pa je tudi nuditi predmete na prodaj in sicer najbrž z ozirom na bližajoče se božične praznike.

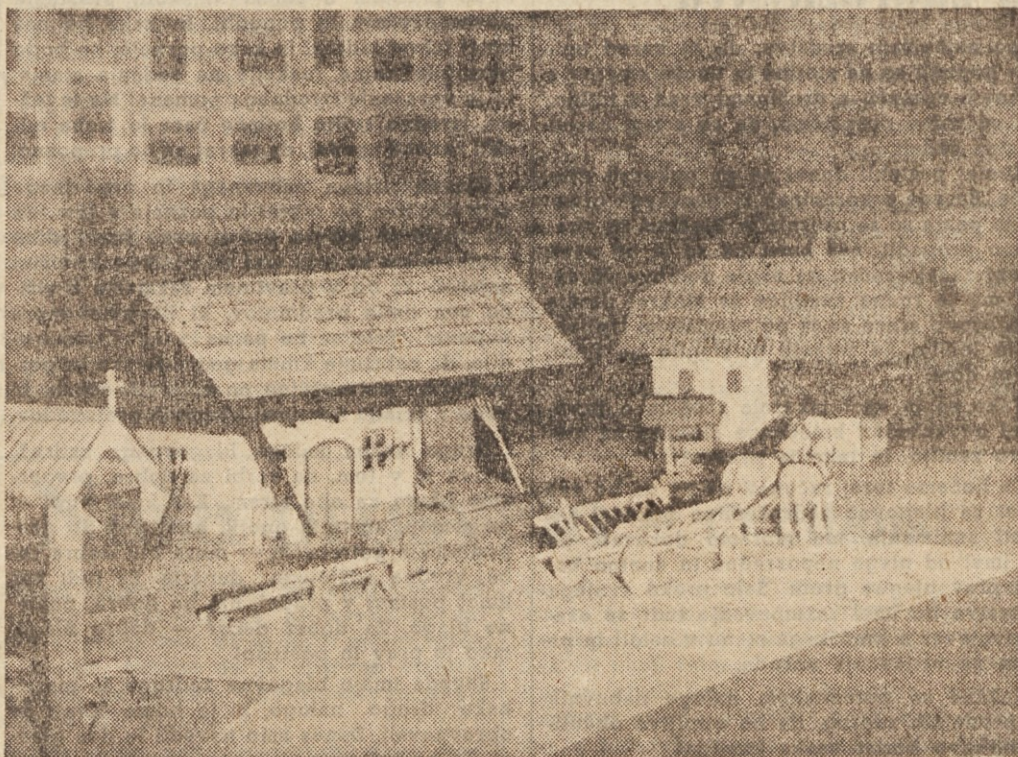
Sodelovanje na razstavi bi se vršilo po posameznih taboriščih, v okviru katerih bi prišle do izraza različne narodnostne skupine.

V taborišču so se pozivu odzvali s tem, da so se takoj lotili dela in to na podlagi sistematičnega načrta, ki je bil predložen vsem slovenskim skupinam v vseh taboriščih. Po tem načrtu naj bi prišlo do izraza naše svetovno znano obrtno delo, dalje naša domača ljudska obrt, naša umetna obrt, pa tudi delo šolske mladine. Ta načrt je prišel najbolj do izraza v prispevkih Lienške skupine, ki razstavlja:

Izdelke otroškega vrta, osnovne šole, višje ljudske šole, nižje gimnazije, gospodinjske šole in kmetijsko nadaljevalnega tečaja, nadalje obrtne izdelke posameznih taboriščnikov, umetnoobrtne in umetniške izdelke individualnega izvora ter proizvode taboriš-

nega tiska. Za Lienškim taboriščem se je načrtu najbolj približalo Kellerberško, slede pa Spittal, Judenburg ter Wolfsberg.

Težko je podati v kratkih vrstah pregled gradiva, ki je bil poslan na razstavo. Ako pričnemo s šolsko razstavo tebi je ostan-

Slovenska domačija — izdelek kmetijske šole Lienz (Slika: PWB).

nadarjene izdelke mladine otroškega vrta, osnovne in višje ljudske šole iz Lienza s področja rokotvornega pouka. Med drugim je Lienz razstavil interjer šolske sobe, kuhinjo, ter zanimiv model stavb na koleh. Nižja gimnazija je zastopana z rizbami dijakov, izmed katerih se nekatere odlikujejo po stvarni, vestni in nadarjeni izvedbi. Gospodinjska šola je prispevala največ predmetov oblačilne stroke. Iz starega blaga in starih kosov perila, kot so rjuhe, prevleke za blazine prti in podobno so bile napravljene številne garniture otroškega in ženskega perila. Sodelovale so pri tem tudi večje roke šivilij. Poseben oddelek tvori galanterija do-

mačega izdelka, kot so: albumi, pupe, srčki in drugi spominski predmeti.

Tudi umetniško delovanje se med Slovenci v taboriščih dobro razvija. Od preprostih izdelkov ljudske umetnosti, kakor so leseni krucifiksi ali pa primitivno izdelane jaslice iz lesa, nas vodi pogled preko raznih bolj

ali manj posrečenih in nadarjenih poizkusov v risbi in sliki izvirajočih od raznih autorjev do mojsterskih akvarelov Friderika Jerine, kateremu raste v Cirilu Vidru talentiran kolega akvarelist. Zanimivo je tudi tiskovno delo taborišč, katerega središči sta Lienz in Kellerberg. V grafični opremi tiska ter v izbiri besedil prednjači Kellerberška tiskarnica, dočim polaga Lienz očitno bolj povdarek na masovno proizvodnjo.

Delo za razstavo je vzbudilo zanimanje taboriščnikov ter jih zopet spomnilo ustvarjalnih sil, ki spe v našem preprostem, pa tudi obrtno ali drugače izučenem človeku. Na skupni razstavi je dana prilika strokovnoobrt-

nega in visokoumetniškega dela. Sedaj pa je tudi podana prilika da se prične plemenito tekmovanje, v katerem bo vsa naša stremela, da zastavljeno nalogo izpolni čim vestneje, pravilneje in dovršeneje in tako prispeva na svojem ozkem področju k izgradnji naše slovenske pa tudi splošne evropske kulture.

Pet minut umetnosti...

RAZGOVOR S SLOVENSKIM SLIKARJEM

Na vrhu stopnic sem ga dobil. Izgledal je kakor umetnik. Čeprav ga nisem še nikdar preje videl, sem ga brez oklevanja nagovoril, prepričan, da ne more biti nihče drugi, kot on. Prijazno se mi je nasmejal, predljal svojo pipico na drugo stran ust in že sva bila v živahnem razgovoru.

„Vi torej ste naslikali freske v cerkvi v vprašanje.

„Da“, mi je kratko odgovoril in kar videl sem, da mi želi o njih nekaj več povedati. Ker pa nisem utegnil, sem mu zastavil drugo vprašanje.

„In te slike tu, to so dela zadnjega časa?“

„Te slike sem naredil v zadnjih mesecih. Namenjene so bile predvsem za to razstavo. Zal, da nisem imel materiala, predvsem oljnatih barv, da bi lahko naredil kaj večjega. Pa tudi časa ni. Vi mislite, da imam ves dan na razpolago za slikanje, pa ni tako. Čeprav sem v taborišču imam polne roke dela. Vsak dan pouk risanja, skrb za razne tečaje, priprava za šolo, pa tudi lastne potrebe, katerim se človek ne more izogniti. Razen tega pa delam še načrte za različne električne stroje.“

Nezaupno sem ga pogledal, a že mi je pomolil pod nos sliko stroja, za katerega je naredil pred leti načrt.

Nato sva se vrnila k slikam. Kar žarel je, ko mi je pripovedoval o njihovem nastanku. Videlo se je, da je odmaknjen od vsakdanjosti in da ves živi nekemu lepšemu in višjemu cilju — umetnosti. Še dolgo bi ga bil poslušal, pa nisem utegnil Krepko sva si stisnila roke in se poslovila. Ob slovesu mi je še obljubil, da mi bo ob priliki še kaj več povedal o svojih Vetrinskih freskah.

Na razstavi so še lepo zastopani Hrvati, ki razstavljajo večinoma rezbarske izdelke. Zelo lepe in omembe vredne so tudi slike in motivi narodnih noš.

Posebno pa nas presenetli razstava Estoncev, ki nam kaže lične in praktične izdelke estonskih preseljenecv.

Ko zapuša človek dvorano, mora imeti pač malo smisla za lepoto, če ne sklene, da se bo ob priliki še enkrat vrnil.

(Nadaljevanje.)

„Povdarjanje osebnosti, osebne svobode, osebne podjetnosti, ki pa dovolj upošteva tudi povezanost z družbo, ki je utemeljena v sami človekovi naravi, je moralo voditi pri Slovencih že zgodaj do posebnih demokratičnih oblik, ki jih v takratni dobi, zaman iščemo pri drugih evropskih narodih“, je nadaljeval Lojze. „Vsem vam je znan obred umeščanja koroških deželnih knezov, kakor nam ga je opisal opat Janez Vetrinjski. Opis tega obreda je prinesla tudi Koroška Kronika v eni izmed prvih števil. Ta obred nam jasno kaže, da je v dobi, ko je povsod v Evropi prevladoval fevdalizem s privilegiranim stanom vitezov, pri Slovencih v slovenski državi vladala demokracija. Kmet je sedel kot predstavnik ljudstva na knežjem kamnu in se umaknil knezu šele po simboličnem odkupu s kmečko obleko in živino, ki jo je pripeljal v kmečko obleko oblečeni knez. Ta obred je pričal in opominjal vladarja, da izhaja njegova oblast od ljudstva in da jo mora izvajati tako, kakor bo v korist vsega naroda, ne pa samo višjih plemiških slojev. Vezanost na krščanske npravne zakone in pa na ljudsko voljo je vezalo slovenskega kneza pri vladanju. Francoz Jean Bodin, ki je postavil teorijo, da izhaja vsa oblast iz naroda, je zapisal o obredu umeščanja koroških vojvod naslednje besede: „Obred umeščanja koroških vojvod nima primere v svetu“. Tudi Eneas Silvius, poznejši papež Pij II. je zapisal o tem obredu v svoji knjigi „Opis Azije in Evrope“, da se noben drug narod razen Slovencev ne more ponasati niti s podobnim primerom simbolike uradnih dejanj. Nobenega dvoma ni, da imamo Slovenci na evropski celinii prvenstvo pri uvajanju ne samo tako zvane, ampak resnične demokracije. To je še toliko bolj značilno, ker so živeli takrat naši sosedi Germani v izrazitem aristokratskem in fevdalnem sistemu. Znano je tudi, da se slovenskemu kmetu ni bilo treba odkriti pred vladar-

jem. Tudi to je bil ostanek iz one dobe, ko je bil slovenski knez in vojvoda prvi med enakimi in služabnik narodne skupnosti, ki so jo predstavljali vsi sloji naroda, predvsem pa slovenski kmet.

Tako smo videli, da so za slovenski narodni obraz predvsem značilne tri stvari: slovenska dedna posest, naša slovenska zemlja, na kateri predstavljamo danes najstarejšega posestnika in ki smo jo ohranili v svoji lasti kljub vsem težavam, ki so bile zvezane z izgubo naše politične svobode; naša včlenjenost v zapadni kulturni krog s prevzemom krščanstva in naša demokratična miselnost ter usmerjenost, ki se je državno pravno tudi uveljavila v svobodni slovenski državi Karantaniji in na katero nas še danes spominja obred umeščanja koroških vojvod. Še leta 1728 je prišel cesar Karl VI. v Celovec, kjer je sprejel vdanostno izjavo koroških deželnih stanov, vse kot daljni spomin na nekdanje umeščanje na Gosposvetem polju. To je naša dediščina, ki smo jo prejeli, ki jo pa moramo ohraniti, s svojim delom oploditi in obogatiti, da jo bomo predali naši slovenski mladini, da jo razvija in pogloblja do vedno večje popolnosti in veličine. Pri tem zadene glavna naloga predvsem nas Koroške Slovence. Nikdar ne smemo namreč pozabiti, da je bilo središče slovenske države na Koroškem, da je v slovenskih knezih, v umeščanju koroških vojvod naša državno pravna tradicija, nikdar ne smemo pozabiti, da je na Koroškem deloval kot spirital v bogoslovju poznejši lavantinski škof Anton Martin Slomšek, o katerem trdno upamo, da ga bo Bog po Cerkvi poveljal kot slovenskega svetnika, nikdar ne smemo pozabiti, da je bila v Celovcu ustanovljena Družba sv. Mohorja, ki je dosegla leta 1918 90.512 članov ter je s svojimi knjigami vezala Slovence po vseh slovenskih deželah in tudi izseljence v tujih državah, celo v Ame-

riki, nikdar ne smemo pozabiti, da je bila dolgo časa slovenska književnost povezana s Celovcem, kjer je Janežič izdal svoj časopis „Glasnik“, nikdar ne smemo pozabiti, da je na Koroškem nastala Miklova Zala kot spomenik zgodovinskega boja slovenskega naroda, ko je slovenski narod, slovenski kmet branil svojo zemljo in s tem tudi Evropo pred udarom azijskega barbarizma, in tako omogočil narodom na zapadu Evrope, da so se mogli v miru razvijati, napredovati, med tem ko je Slovenec z ostalimi južnoslovanskimi narodi krvavel in v boju umiral, toda Evropo in svojo posest končno le obvaroval propada. Ta slavna zgodovina Slovencev na Koroškem nalaga tudi nam velike naloge v sedanosti. Zaradi težkih zgodovinskih razmer, ki smo jih doživljali že dolgo let, se je že tu in tam kdo poskusil izločiti iz naše narodne skupnosti, češ da mu bo lažje v življenju in lažje zlasti njegovim otrokom, če se oprime sosedove narodnosti. Bili so pač kratkovidneži, ki so menili, da moreš narodnost menjati kot površnik. In bili so tudi pri sosedih taki nespametniki, ki so ta razvoj pospeševali in vsem, ki so se podali na to kulturnega človeka nevredno pot, nudili vse mogoče gospodarske in politične ugodnosti. Toda temu ni tako. Različne narodnosti so utemeljene v človekovi naravi. Kakor si nista dva človeka popolnoma enaka, tako tudi ne dva naroda. Vsak ima svoje poslanstvo v družini narodov, vsak ima svoje gledanje na svet in življenje, vsak ima svojo kulturo. Narodnosti si ne moremo poljubno izbirati, ne jo menjavati kot obleko. Že davno izpričano dejstvo je, da niso narodni odpadniki nikdar postali veliki v drugem narodu, kateremu so se pridružili (v večini primerov seveda iz sebičnih namenov). Ker so vedno čutili, da jim nečesa manjka, so postali redno največji šoviniisti in oskosrčneži ter onemogočali sožitje dveh narodov, ki jih je zgodovina postavila na svet kot sosed. Tudi dvojezične šole spadajo v to poglavje. Povsem opravičena je zahteva, da morajo vsi prebivalci pokrajine z mešanim prebivalstvom obvladati oba deželna jezika. Toda prav tako psihološko utemeljena in zgodovinsko izčrpna je tudi resnica, da se mora otrok najprej naučiti dobro svojega materinskega jezika in šele nato, ko svoj jezik tudi slovnično obvlada in razpolaga z zadostnim besednim zakladom, se bo lahko z uspehom in pridom naučil tudi drugega deželnega jezika. Poučevanje obeh deželnih jezikov od najnižje učne stopnje na pamet samo preveliko obremenjevanje otrok, ampak vodi praktično do tega uspeha, da otroci po osmih letih šolanja ne obvladajo ne svojega

materinskega jezika, pa tudi ne drugega deželnega jezika. Izjemo predstavljajo samo oni otroci, kjer je dom s posebnim dodatnim poukom te kvarne posledice popravil. Zato moramo tudi danes, v kolikor nova organizacija šol v mešanem ozemlju še ne odvarja našim željam in našim zahtevam, pomagati otrokom, da se naprej dobro nauče slovenski. Zlasti sedaj v zimskem času si utrgajmo časa, da bomo našim mladim šolarjem pomagali prebroditi težave, ki jih imajo z branjem; ko pa bodo te težave premagali, skrbimo, da si bodo s prebiranjem slovenskih knjig s prebiranjem „Mladege Korotana“ in raznih povesti, ki jih je izdala Mohorjeva družba, širili svoje obzorje. Tako jim bomo pomagali ustvarjati in graditi trdno podlago, na kateri bodo mogli zgraditi tudi dobro in temeljito obvladanje nemškega jezika. Tako jim bomo odprli pot do notranje bogate, pa žal mnogokrat premalo poznane slovenske kulture. Ko bodo spoznali bogastvo svoje narodne kulture, se bodo tudi kakor mi ob njih zavedli svoje notranje vrednosti in svoje enakovrednosti v družini narodov. Potem bodo tudi lahko svojemu sosedu povedali, da slovenski jezik ni jezik hlapcev in dekel, ampak jezik kulturnega naroda, ki je tako razčlenjen in tako bogat, da more enako kot drugi jeziki izraziti vse vsakdanje, pa tudi vse najvišje misli in izraziti še tako globoka in prirsčna čustva. Minula je doba, ko nam niso pustili, da bi smeli biti to, kar smo. Danes je s pomočjo zavezniškov dobojevana borba za našo osnovno pravico do narodnostnega življenja, danes ni več zločin zoper državo, če smo Slovenci. Verjetno je sicer, da nam bo ta ali oni prenapetež še skušal ovirati našo narodno rast in nam kedaj kdo hotel škoditi gospodarsko ali politično, ker smo Slovenci. Toda taki ljudje bodo s tem samo izpričali svojo nekulturo in nedemokratično usmerjenost. Proti takim zlorabam se bomo smeli v svobodni in demokratični državi tudi braniti. Zato danes ni več čas za plaho skrivanje svoje narodnosti, ne doba za prekrivanje pripadnosti k narodu, ki se lahko ponaša, da spada po nizkem odstotku nepismenih, da kultura ni omejena samo na višje in meščanske sloje, ampak zajema najširše plasti naroda ter da spada med največje ljubitelje knjig. Danes je zopet nastopila doba, ko mora po naši zemlji zadonet pesnikov vzkliti: „Biti slovenske krvi bodi Slovincu ponos!“ doba ko moramo pokazati s svojim delom, da smo vredni potomci svojih očetov in borcev, ki so prav na Koroškem pisali najlepše strani slovenske zgodovine.“

KOROŠKI GOSPODAR

Naloge blagovnega združništva

V zadnjem članku o kmečkih nabavnih in prodajnih (blagovnih) združenjih smo naglasili neobhodno potrebo takih združenj, če se hoče kmet kolikor mogoče uspešno uveljaviti na trgovskem področju. Poklicno-strokovno dobro in enotno organiziranem trgovskemu stanu se naj postavi ob bok dobro in enotno organizirano kmetijsko blagovno združništvo, potem je kmečkemu stanu uspeh zagotovljen.

Toda slovenskemu kmetu, za katerega v naših člankih gre, gotovo ni samo na tem, da bi se spustil v tekmovalstvo zaradi gole gospodarske neodvisnosti, pa bi od takšnega tekmovalstva ne mogel pričakovati otipljivih gospodarskih koristi za svojo kmetijo. Na Koroškem bi tudi že samo uspešno tekmovalstvo sicer imelo svoj pomen, ker bi pomenilo za našega kmeta gospodarsko osamosvojevanje. To je namreč kakor smo že enkrat prej postavili — temelj vsej ostali osamosvojitvi na kulturnem, socialnem in tudi političnem polju. Vendar bi bili samo ti in takšni nagibi za našega kmeta v sedanjih razmerah mnogo pretežki, da bi ga mogli v večjem obsegu navdušiti in nagniti za pristop k blagovnim združenjem. Dovolj je izkušnje znano, kako je vsak kmet (ne samo slovenski kmet na Koroškem) zaverovan in zatopljen v svojo kmetijo. To je naravno in razumljivo. Če bi bilo drugače, bi ne bil pristen kmet in bi slovenski grunt ne imel korenin do pekla, kakor je prišlo že v pregovor. Pravi kmet je z vsemi vlakanci svojega srca in svoje duše navezan na svojo domačijo in na svojo družino. Večje nesreče in večjega gorja na tem svetu zanj ni, kakor če izgubi svojo kmetijo ali pa če njegovo posestvo utrpeli veliko škodo. Zato so pa tudi hitrejši in v svojem sovražstvu do slovenskega kmeta na Koroškem (in tudi drugod po slovenski zemlji) poseg-

li po najhujšem sredstvu, da bi narod uničili: pogladi so na stotine in tisoče kmetov z njihovih domačij z družinami vred v tujino. Bili so trdno prepričani, da so s tem narod smrtno zadeli.

Komaj pretekli dnevi so pa pokazali drugače. Besede o koreninah slovenskega grunta do pekla so se uresničile. Zločinci so strahotno propadli, naš kmet pa se je od vseh strani začel vračati na svoje domove. In sedaj mu je rodna zemljica še stokrat dražja in njegovo srečo se je po prenehanju trpljenja in ločitvi še tesneje priklenilo na ljubi, dragi dom.

Tako se je spet izkazala resnica o prvobitni navezanosti kmečkega človeka na njegovo zemljo. In tako je pravi!

Če hočemo toraj računati na to, da bo naš kmet za blagovno združništvo pokazal zadostni zanimanja, mu moramo dokazati, da bo imel od njega neposredno in znatno korist prav njegov grunt. Šele preko svojega posestva bo imel razumevanje tudi za osamosvojevanje kmečkega stanu v celoti in po njem za utrjevanje naroda.

Kakšne so potemtakem naloge nabavnih in prodajnih združenj, da bo otipljivo občutila njihovo korist vsaka kmetija?

Znano načelo v trgovini je: pri nakupu za majhno ceno dobiti dobro blago, pri prodaji pa svoje blago drago prodati. Pogovorna stvar v trgovini so torej cene. In glavni razgovori in debate pri vseh kmečkih gospodarskih zborovanjih se vrstijo okoli cen. Cene, cene, to so važna zadevala!

Danes živimo seveda v izrednih razmerah — tega menda ni treba ponovno pripovedovati. Sedaj so cene predpisane in o kakšnih svobodnih cenah ni govora, zato pa tudi ne o konkurenciji itd. Mi pa v naših načrtih gle-

damo v bližnjo in daljno bodočnost, ko se bodo predpisi o cenah umaknili prostemu povpraševanju in ponudbi. In kako bo naš kmet takrat izdržal in kako pozneje, ko bodo nastopile nujne reakcije na sedanje stanje, to je vprašanje izrednega pomena! Na te težke, izredno težke bodoče čase je treba misliti zadosti zgodaj, da takrat ne bo prepozno.

Glavna naloga nabavnega in prodajnega združništva bo takrat in pozneje v tem, da bo znalo in moglo držati cene kmetijskim proizvodom na primerni višini. Na taki višini namreč, ki bo v pravilnem razmerju z višino cen tistih predmetov, ki jih kmet mora kupovati. Zato se bo pa na drugi strani trudilo, da oskrbuje kmeta gospodarske in gospodinske potrebščine po zmernih cenah, ki bodo v skladu s cenami njegovih proizvodov.

Druga važna naloga blagovnega združništva je v tem, da skrbi za dobro, prvotno blago za obe strani. Kar kmet kupi — od semen, umetnih gnojil, krmil itd. do gospodinskih potrebščin — mora biti dobra roba, vredna odštete denarja. Pa tudi kar kmet postavi v prodaj, naj bo dobro, pošteno blago. Za dober denar — dobro blago, tako je prav in pošteno!

Seveda imajo blagovne zadruge še marsikako drugo nalogo, ki jo bomo sproti še obravnavali. Danes smo navedli le dve glavni. To pa tudi zato, da pokažemo, kako pravo blagovno združništvo v svojem jedru ni na perjenosti proti solidnemu trgovstvu. Nasprotno. S solidnimi trgovci zadruge prav lepo sodelujejo, in trgovci z njimi. Vsakemu, kar mu gre: trgovcu svoje, kmetu svoje. Odločno pa je naperjeno to združništvo zoper pretrane dobičke in nečedne spekulacije v trgovini. Take izrastke pobija tudi solidna trgovina sama. Zato sta solidna trgovina in blagovno združništvo zaveznika v osnovnem vprašanju: dobro blago za primerno ceno.

Dr. L. Puš

Za naš ženski svet

Pripravi družini srečen Božič!

Slovenski materi in ženi so namenjene moje skromne vrstice, oni ženi, ki je vedno kljubovala vsem grozotam vojnega viharja in poleg vsega trpljenja in izkušnjav ostala to za kar je ustvarjena: mati in žena!

Od pamtveka je Božič praznik družin, predvsem otrok, saj je na ta dan Božje Dete zagledalo luč sveta. Toda tudi narava praznuje ob tem času in sicer zmago svetlobe nad temo. Čeprav je mrz, da vse poka, čeprav zemlja trdno spava in sniva pod debelim snežnim plaščem, se sonce že pričinja vzpenjati višje, da bo ob danem času poslalo Vesni na pot. Že je pokrtil bel sneg zemljo, da bi ne kazala svoje zapuščenosti, lahne snežinke še potrhtevajo v zraku in se mehko sesedajo na srebrne poljane. Tudi zemlja hoče biti pripravljena za sprejem božjega Sina. O kolika blaženost! Kako siromašen bi bil svet brez tega krasnega praznika, ki je poln mehke prisrčnosti in tajinstvenosti.

Letos bomo praznovali Božič v dvojnem smislu. Ne morda v hrupnem veseljačenju, temveč v tih zbranosti. Mir ljudem na zemlji! — Da, mir... ljubezen in ne sovraštvo! Kolikokrat smo v dolgih letih vojne ponavljale te besede z boleznim hrepenenjem. Strahoma smo pripravljale vse za božične praznike, saj nismo vedele, če bodo naše družine še imele ob tem času streho nad glavo. Koliko žena je prešlo ravno pred prazniki obvestilo, da je mož ali zaročenec padel na bojnem polju... Mir ljudem na zemlji! — Koliko mater je ravno hotelo prižgati lučke pred jaslicami, ko so zatulile sirene. Prirožljali so železni ptiči in sipali smrt; matere so oblekle malčke in hitele v zaklonišče. Z žalostnim srcem toda brez vzdihov in tožb so se tu prižgale svečke, kot simbol lepših dni, ki morajo priti...

Prišli so in prinesli mir! Res da po marsikaterih krajih trpljenje še ni ponehalo, posledice svetovne vihe so prehude. Toda že sama zavest, da je sovraštvo premagano in strto, da so umolknila železna žrela, da na mesto smrti in pogube stopa ljubezen in odpuščanje na svet, ta misel nam daje vzpona in nas visoko dviga iznad nizkosti v rajsko svetlobo. Nihče tudi največji zakrknjež ne more gledati v vojaki naših sovražnikov. Vsaj v naši prepleti deželi ne. Čemu tudi? Saj se oni prav tako vesele Božiča kot mi; tudi oni bodo peli z nami vred ono krasno: „Sveto noč“... Daleč v njihovi domovini bodo njih mater, žene ali sestre prižgale luči na božičnem drevescu prav tako kot mi. Tudi tem našim daljnim sestram naj velja svetla misel ob tem največjem prazniku. Naj jim bo v zagotovilo, da se njihovi dragi ne nahajajo več v sovražni deželi. Mir ljudem na zemlji!

Žene in matere! Prižgite luč na Sveti večer, ki naj našemu trpečemu narodu sveti v boljše dni. Naj ne bo v nobeni družini najmanjšega spora. Zaman bi očistile hišo od podstrešja do kleti, zaman napekle peciva, zaman belo pogrnile, Božje Dete bi zajakalo ko bi se vsedlo z nami za mizo, če bi tu videlo čemerne obraze. Vaša naloga je torej pripraviti tudi duše vaših dragih za praznovanje. Zavedajte se tega! Kaj je žena in mati. Najvišje bitje med človeštvom. Ona ga polepšuje bodri in dviga. Kolikokrat se pojavi v družini senca in hlad. Kdo ju prežene? Toplota materinske ljubezni. Žena, pomagaj možu, da bo vsaj v praznikih pozabil na prestano trpljenje vojnih let; tvoja mehka roka naj pogladi njegovo čelo in mu prežene spomin na bojne poljane.

Nadomestuj očeta otrokom, ki te sprašujejo z široko razprtimi očmi, kaj da je storil očka, da so ga ubili. Tvoja ljubezen naj ogreva njihovo detinstvo. Prvi Božič po vojni! Otroci ne smejo čutiti tega, tudi jim ne kaži pekoče bolečine, ki ti morda razjeda dušo. Nedolžne otroške dušice so mnogo bolj dovzetne za toploto in veselje kot hlad in trpljenje. Zato jim privošči to detinsko srečo, čeprav sama morda na skrivaj otiraš solze.

Ni potreba mnogo in vendar lahko napolniš oči otrok in drugih družinskih članov z onim radostnim sijajem in smehom, ki je lasten le mladim, nepokvarjenim srcem. Postavi jaslice in božično drevo. Jabolki in orehovi, preproste peciva naj ne manjka. Namesto dragocenih, tehnično dovršenih igračk bo Božiček prinesel letu tvojemu sinku le senega konja, hčerki domo izgotovljeno punčko. Vendar otrok ne zahteva razkošja; raduje se ob vsakem predmetu, ki poveda njegovega duha v carstvo pravljic. Pripoveduj jim starih božičnih zgodbic, ki pa so vedno mlade in lepe.

Morda bomo nekoč, ko bo nastalo blagostanje na svetu, ko ne bomo več korakale preko ruševin, ko se bodo solze posušile, spominjale tega Božiča. Zdel se nam bo kljub svoji ubožnosti najlepši in najprisrčnejši. Saj bo tvoril mejnik med prošlostjo, polno grozot in nevarnosti ter med poletom v novo, srečnejšo bodočnost. — Mir ljudem na zemlji! bodo zadoneli zvonovi na Sveti večer in vabili k polnočnici. Mir — svet bo praznoval njegovo zmago nad sovraštvom, zmago luči nad temo.

Sonja

Zboljšanje hleva

K naprednemu gospodarstvu spada v prvi vrsti naloga, da ustvarimo našim domačim živalim zdravo in potrebam primerno bivališče.

Stare hleve izboljšamo na ta način, da vzdramo namesto mnogo malih oken, primerno število velikih. Velikost oken se ravna po velikosti hleva; okna morajo meriti približno dvajsetkrat do petnajstkrat del površine tla; na primer če meri površina tla 40 m² morajo okna meriti 40 : 12 = 3.33 m², ali 40 : 15 = 2.66 kv. metrov, v prvem slučaju napravimo tri okna, vsako po 1.11 m², v drugem slučaju pa zadostujeta dve okni po 1.03 m².

Okviri za okna so najbolj trpežni čim manj uporabimo pri izdelavi železo najboljše so čisto iz lesa.

Sveži zrak naj vstopi na več prostorih istočasno in sicer tik pod stropom v hlevi iz štirih desk napravimo zračno cev ki meri v notranjosti najmanj 20 cm², na 10 komadov dorasle živine računamo štiri cevi, na 20 pa šest, in t. d. te zračne cevi pritrdimo na zunanjih stenah hleva, en meter nad zemljo navpično do odprtini ki so tik pod stropom, te cevi imajo nalogo, da preprečijo prepih v hlevi.

Ko smo tako poskrbeli za dovoz svežega zraka moramo misliti na to da je treba spraviti slabi in izrabljeni zrak zopet iz hleva to dosežemo na različne načine, če nam prostor dovoli napravimo zato cev ki vodi skozi strop navpično, skozi skedenj in čez streho. Važno je da tako navpično cev napravimo po možnosti v sredini hleva in pred vsem iz dveh sten, med stene nasujemo steljo, pleva ali pa kaj primernega. Zagovina za to ni pripravna ker se preveč zleže. Ta cev meri v notranosti če je pet do šest m visoka (od stropa do konca nad streho), do 10 komadov živine 34 × 34 cm, do 20 komadov živine 44 × 44 cm če je sedem do osem metrov visoka 32 × 32 cm v drugem slučaju 42 × 42 cm prostor med stenama meri 5 cm. Če bi napravili to cev samo iz ene stene bi se zrak prehitro ohladil in v obliki vode tekel nazaj v hlev. Drugi način takih cevi ki vodijo izrabljeni zrak iz hleva je ta, da cev uredimo ležeče pod stropom skozi zunanjo steno in od tam navpično približno en meter ob steni navzgor. Ta naprava ima razne prednosti, ker se v vsakem hlevu z malimi stroški lahko napravi. Za obnovev 250—300 m² hlevskega zraka rabimo dve cevi ki merijo 20 × 30 cm. V tako cev izrežemo na spodnji strani 30 cm dolge in 5 cm široke odprtine ki so ena od druge 1 m oddaljene. Pri tej napravi moramo tisti del ki je iz en hleva napraviti iz dveh sten kakor je zgoraj opisano.

P.

Krmilna pesa

Od krmilnih rastlin smo doslej obravnavali koruzo in strniščno repo. Z vrsto člankov ki bodo od časa do časa sledili na tem mestu v „Koroški Kroniki“, bomo še naprej razpravljali o posameznih za naša kmečka gospodarstva najvažnejših kulturnih rastlinah. Pri vsaki bomo na kratko povedali na kakšni zemlji in v kakšnih legah najbolje uspeva, kdaj in kako je treba pripraviti zanj zemljo, kako ji najbolje gnojimo, jo obdelujemo in negujemo. Ker je važno, da vsak kmet pozna tudi krmilno vrednost in najboljši način uporabe vsake kulturne rastline, ki jo prideluje, bomo v teh člankih pisali tudi o tem. Seveda zaradi omejenega prostora v listu sestavki o pozameznih rastlinah ne bodo izčrpní, vendar bomo pa skušali v kratkem povedati vse najvažnejše, kar mora kmet vedeti, in to odgovarjajoče najnovejšim znanstvenim ugotovitvam. Kmet navadno ne bere rad dolgih in utrudljivih znanstvenih razprav, čeprav je znatiželjen. Zato upamo, da bomo z našimi kratkimi, kolikor mogoče jasnimi in lahko razumljivimi, pa kljub temu znanstveno pravilnimi sestavki zadovoljili marsikatero kmečkogo gospodarja, ki stremi za strokovnim znanjem in gospodarskim napredkom — Danes bomo govorili o krmilni pesi.

Za presojanje krmilne vrednosti kake krme moramo vedeti, kolikšen je procent suhe snovi, kako je suha snov sestavljena in kakšna je njena brenjavljivost. Krmilna pesa vsebuje približno 11% suhe snovi. Od te suhe snovi odpada 45% na sladkor, 7.9% na surove beljakovine in 10.5% na pepel. Za peso prav nič ne zaostaja pesino listje. Prebavljivih beljakovin ima to še celo več, zato je v njem tudi razmerje med škrobno vrednostjo in beljakovinami ugodnejše.

Za živino ni odločilno, kako je krma sestavljena ob žetvi, važno je kakšna je krma v času, ko jo krmimo. Od žetve ali spravljaja krmskih rastlin do krmjenja preteče dostikrat precej časa in v krmí si izvršijo velike spremembe, večinoma v škodo krmilne vrednosti. Naloga živinorej je, da krmo tako spravi, da so izgube čim manjše. Pesa in pesino listje vsebuje veliko vode, zato se rada pokvarita.

Kolikor krmilne pese sproti ne pokrmimo jo spravimo v rasipnice in kleti ali jo ensiliramo. Listje krmimo sveže, ga ensiliramo ali posušimo. V rasipnicah so izgube na krmilni vrednosti zaradi dihanja, izhlapevanja in gnitja vedno manjše kakor v kleti. Ker se tvori pri dihanju v rasipnicah toplota, ki pospešuje gnitje in presnavljanje pese, moramo poskrbeti za zračenje. Zaradi dihanja propada največ sladkorja, zaradi gnitja pa največ beljakovin. Čim bližje je v rasipnici ali kleti temperatura 0 stopinjam Celzija, toda brez nevarnosti zmrzovanja,

tem bolje. Pese in listje ne smemo nikdar spravljati skupaj. Listje hitro gnije in okuži še peso. Ensiliramo pa lahko peso in listje skupaj ali jih dodamo k drugi silaži. S sušenjem se prebavljivost in krmilna vrednost listja zmanjša.

Količina pese, ki jo dobivajo živali, je v praksi prav različna. Najbolje se je držati srednje mere. Kot normalen obrok za krave mlekarice smatramo 25 kg dnevno. Mlečna produkcija bo največja, če sestavimo krmo iz dobrega sena, pese in dodatka beljakovin v obliki krepke krme (žitni zdrob). — Konjem lahko nadomesti pesa del ovs. Pesa, ki jo krmimo konjem, mora biti popolnoma čista, sicer povzroča koliko. Če krmimo konjem večje količine pese, morajo dobiti tudi dovolj sena, zlasti kadar težje delajo. — V svinjereji zavzema pesa vse važnejše mesto. Rastoči prašiči lahko dobijo pozimi sveže pese do sitosti, zraven naj pa dobijo še nekaj krepke krme. Pri prašičih, ki jih debelimo s krompirjem, lahko brez nadaljnega zamenjamo eno tretjino parjenega krompirja s svežo peso.

Kuhanje ali parjenje pese ima le malen koster vpliv na njeno prebavljivost. Vodo moramo vedno pokrmiti skupaj s peso, ker je v njej izluženega precej sladkorja. Kadar kisamo skupaj krompir in peso, naj ostane pesa sveža, neparjena. Narežemo jo in svežo primešamo v jami parjenemu krompirju. Na škrobu bogat krompir vsrka ves sok, ki se izloča iz pese. Jamo polnimo tako, da pride na en sloj krompirja en sloj pese ter tako naprej. Vsekakor bomo imeli največje uspehe, če krmimo peso v svežem stanju, dokler je le to mogoče. Za prve zimске mesece ne priporočamo niti skupnega kisanja parjenega krompirja in sveže pese. To delamo šele pozneje, ko začne pesa močnejše gniti, in če jo nameravamo krmiti šele spomladi.

Tudi pri pesinem listju prinaša sveže krmjenje najboljši uspeh. Dokler nam vreme dopušča, ga krmimo svežega. Ne smemo pa pretiravati in dajati prevelikih količin. To bi pomenilo potrat in povzročalo prebavne motnje in drisko. V kolikor ga ne pokrmimo v svežem stanju ga posušimo in dobimo odlično suho krmo. Posušeno pesino listje vsebuje 43.8% škrobne vrednosti in 7.7% prebavljivih beljakovin. Primerjamo ga torej lahko s prvotnim senom ali ovsem in ječmenom. Zaradi izredno ugodnega razmerja med beljakovinami in škrobom (1:5 do 1:6) in zaradi lahke prebavljivosti je posebno dobra krma za krave mlekarice. Ugodno vpliva zlasti na tvorbo masti v mleku. Suho pesino listje je odlična krma tudi za konje, ovce in svinje.

— c

IZ DOMAČIH KRAJEV

Deželni direktor Varnostne službe poroča:

Pred kratkim je bil v „Koroških novicah“ priobčen poziv prebivalstvu, naj lojalno sodeluje za uspeh vseh ukrepov, ki bodo zadržali za vso bodočnost države tako važno vrednost denarja, naj si ne kopičijo drobiža in take osebe, ki so osumljene, da zadržujejo drobiž, takoj naznanijo pristojnim uradnim mestom. Direktor varnostne službe lahko sedaj z zadovoljstvom ugotovi, da je pomanjkanje drobiža popustilo.

Pred kratkim pa so nastale nove težave, ker nekateri brezvestni trgovci v zvezi z vpeljavo vrednosti šilinga, zadržujejo stvari, da bi si na ta način po zamenjavi pridobili neupravičene svote šilingov. Proti takšnim sabotirjem gospodarske obnove v Avstriji se mora postopati najstrožje. Kdor je proti Avstriji, bo kaznovan.

Obsodbe vojaškega sodišča

21-letni Filip Oskar, doma iz Nemčije je bil obsojen na tri tedne zopora, ker je pred demobilizacijsko mislijo navedel Bistrico v Rožni dolini kot svoj rojstni kraj.

Postrežnica Eva Hammer, stara 19 let, doma iz Pustritz, ki jo je policija dobila brez legitimacije in ki je kljub zdravniški prepovedi smovoljno zapustila bolnico, je bila obsojena na šest tednov zopora.

47-letna Ludovika Klinger iz Celovca je bila obsojena radi neupravičene posesti bencina in enega dežnega plašča, last britanskih zasedbenih čet, na 6 mesecev zopora in denarno kazen 600 S.

VELIKOVEC:

Vsled napačnih navedb v vprašalni poli je bil Camilo Kabelka iz Fliberka obsojen na mesec dni zopora in denarno kazen 300 S.

Anna Raunig in Frida Gesler iz Sagerberga sta prešli po mesec dni zopora, ker sta si izposodili tuje izkaznice o bivanju, da sta lahko odšli v zaporno cono.

16-letni Rihard Rannetsberger iz Velikovca je dekletom in ženam pisal anonimna grozilna pisma. Obsojen je bil na tri tedne zopora.

Ten minutes English:

IV.

- Cardinal Numbers — Glavni števniki
one — 1 — eden
two — 2 — dva
three — 3 — tri
four — 4 — štiri
five — 5 — pet
six — 6 — šest
seven — 7 — sedem
eight — 8 — osem
nine — 9 — devet
ten — 10 — deset
eleven — 11 — enajst
twelve — 12 — dvanajst
thirteen — 13 — trinajst
fourteen — 14 — štirinajst
fifteen — 15 — petnajst
sixteen — 16 — šestnajst
seventeen — 17 — sedemnajst
eighteen — 18 — osemnajst
nineteen — 19 — devetnajst
twenty — 20 — dvajst
twenty-one — 21 — enaindvajset
twenty-two — 22 — dvaindvajset
thirty — 30 — trideset
forty — 40 — štirideset
fifty — 50 — petdeset
sixty — 60 — šestdeset
seventy — 70 — sedemdeset
eighty — 80 — osemdeset
ninety — 90 — devetdeset
a (one) hundred — 100 — sto
a (one) hundred and six — 106 — stošest
two hundred and thirty-one — 231 — dve sto trideset eden
a (one) thousand — 1000 — tisoč
a (one) thousand and four — 1004 — tisoč in štiri
hundred thousand — 100.000 — sto tisoč
a (one) million — 1.000.000 — en milijon
- Perhaps you'll (you will) excuse us for a while — Morda nas boste za nekaj časa oprostili
We've (we have) some work to finish — Dokončati moramo neko delo
- Where is Peter? — Kje je Peter?
I don't know, he is not here — Ne vem, ni ga tukaj
Is Mary here? — Je li Marija tu?
Yes, here she is — Da, tukaj je
- Who teaches you English? — Kdo Vas uči angleščine?
A young lady — Neža mlada gospa
Don't you understand English? — Ali ne razumete angleški?
O yes, quite well — O pač, prav dobro

Sklepi celovškega mestnega sveta

Na zadnji seji celovškega mestnega sveta so sklenili, da sprejmejo v mestni svet Celovca namesto mestnih svetnikov Komunistične stranke, ki so odstopili, člane Socialistične stranke Petra Grafa in Adolfa Lamoto.

V šolski mestni svet deželne prestolnice so odposlali mestne svetnike Dermutha in Grafa. Kot zastopnik učiteljskega je imenovan nadučitelj Ferdinand Sille.

S posebnim zadovoljstvom so vzeli na znanje, da je županu uspelo, da zavaruje svoječasno odstranjenje in deloma odnešene spomenike mesta Celovca. Kje in kedar bodo zopet postavili te spomenike je samo vprašanje časa.

Sola se je, čeprav samo v omejenem obsegu, pričela. Vsled tega, da točasno različni prostori, ki služijo za pouk, niso na razpolago, je neobhodno potrebno, da morajo šolarji iti včasih v oddaljene dele mesta v šolo.

Z delitvijo štiri in petstotnih stanovanj v naselbini Kanalske doline naj bi se napravilo 43 novih stanovanj, sestojčih se iz ene ali dve sobe s kuhinjo. Za to potrebno vsoto je mestna uprava stavila na razpoloženje.

Stanovanjski problem, ki zaposluje mestni svet na vsaki seji, je tudi dalje velika skrb, čeprav se domneva, da smo najtežje že prebrodili.

Iz poročila referata za nameščence sledi, da se v zadnjem času množijo prošnje za sprejem v mestno službo. Ali nemogoče je, da se tudi samo en del prošenj vpošteva, ker se lahko upoštevajo na eni strani samo prošnje strokovnih moči in na drugi strani stremi mestna občina za tem, da se zmanjša osobje, radi likvidacije različnih uradov, ki so bili posledica vojne, a ne da se ga poveča.

Naša prosveta — O čitanki

Mnogi starši doživljajo pri svojih otrocih prvo veliko razočaranje, ko zvedo ob začetku šolskega leta, da se muči njihov otrok pri čitanju. Mislijo da je duševno omejen, ker takoj ne razume tako enostavne stvari kakor je pač čitanje.

Bodite v tem oziru brez skrbi, dragi starši! Vaš otrok je popolnoma normalen, tudi če v začetku le malo ali pa celo sploh ne napreduje v čitanju. Mi ljudje smo pač različno nadarjeni. Pri pouku čitanja se zahteva od vseh enako. Radi tega ima lahko otrok, ki ima za čitanje manjšo nadarjenost in nima dobrih napredkov, v drugih predmetih boljše uspehe. Prvo čitanje tudi ni nikaka lahka stvar, saj zahteva od začetnika mnogo napora. Nam odraslim se zdí lahko, kajti izurjeni smo v tem in poleg tega smo pozabili, da smo se borili kod ABC-darji tudi s temi težkočami.

Čitanje temelji namreč na zelo zapletenimi duševnimi postopki. Najpreje dojmimo znake in črke z vidom. Nato jih moramo spreminiti v glasove, pri čemer običajno iste tudi izgovorimo. Če že ne glasno potem vsaj tiho ali nemo. Nato vezemo glasove v besede in te zopet v stavke. Končno pa moramo tudi razumeti to kar smo čitali. Ves ta potek se vrši pri izurjenem čitatelju, kakor naj bo to odrasel človek, mehanično, ne da bi se tega zavedal, dočim mora otrok vezati z muko posamezne elemente. K temu pride še to, da najdeni glasovi pri vpogledu črk še dolgo ne dajo izgovorjene besede. Imamo namreč veliko več glasov kot črk, kakor n. pr. pri „O“ — odprti „O“ kot v besedi „ROKA“ in zaprti „O“ kot v besedi „MOKA“ in pri „M“ kateri se spreminja po samoglasniku, s katerim se veže. Pri izgovorjavi zloga „MI“ n. pr. se zaokroži jezik spredaj, pri zlogu „MU“ pa bolj zadaj. Nadalje se tvorijo pri čitanju še razni medglasniki. Če izgovorimo n. pr. „MA“ imamo v začetku ustnice zaprte in pri tem izgovorimo „M“. Na koncu zloga imamo odprta usta in izgovorimo „A“. V obeh slučajih prihaja diih in pljuč in gre skozi grlo. Pri „M“ gre diih skozi nos, pri „A“ pa skozi odprta usta. Pri prehodu od zaprtih do široko odprtih ust diih ne zastane, temveč teče nepretrgoma dalje in tvori medglasnik, ki se ga posamezno ne dojmi, pač pa občuti pri zlogu „MA“. „M“ in „A“ še dolgo ne dasta MA!

Navajamo dve pri prvem pouku v čitanju nastopajoči težkoči: iz enega znaka najti odgovarjajoči glas — in vezanje glasov v zloge in te v besede.

Znak in glas nista med seboj v nikakem sorodstvu. To sta dve popolnoma različni stvari, ki ju ne moremo dojmiti niti z istim organom, niti tvoriti z istim orodjem. Znake ali črke pišemo z roko, vidimo ali čitamo jih pa z očmi. Glasove pa izgovarjamo z usti in slišimo z ušesi. Med vidnim ali pisanim znakom in med slišanim ali izgovorjenim glasom ne obstoji nobene naravne zveze. Ni torej tako enostavno naiti odgovarjajoče glasove za 25 ali 26 znakov, tem manj ker je še mnogo več kot 26 glasov.

Radi tega moramo umetno vezati znak z glasom. Za zvezo vzamemo sredstvo, ki je šolskemu otroku blizu in ki mu pomaga priključiti v spomin neznani del, ako je drugi znan. V to svrhu služijo možički, katere najdemo skoro na vsaki strani v levem kotu spodaj. Majhna otroška zgodbica pripomore k izgovorjavi dotičnega glasu ali povzroča, da obenem z udi možička prikaže odgovarjajoči znak. Prvi možiček sedi na tleh in drži roki k licu, ker ima zobobol. Pri tem drži usta trdno zaprta in kliče: „MMM!“ Drugi vidi nekaj lepega, sklene roki in kli-

če: „AAA, kako lepo!“ Tretji se pelje z motornim kolesom, ki drdra: „TTTT!“ Upogne na noga in desna podlakt kažeta T. Četrti ima nit okoli rahlega zoba, da bi ga izruval. Ker pa kljub temu čuti bolečino, stoka z odprtimi ustmi: „NNNN!“ Znak zato najdemo v položaju telesa z upognjeno laktjo. Deklica, ki pleše od veselja, kliče: „IIII!“ ter prikaže z iztegnjeno roko črko I. Šesti možiček naj prikaže majhnega otroka, ki sedi na tleh in poje „LA LA LA!“ Sedmi odrine z nogo umazanega praščka in kliče: „EEEE feji!“ Osmi ima v ustih slamnato bilko, da bi delal milne mehurčke. Pri razpočenju dajo ti mehurčki glas: „PP!“ Nadaljni možiček naj bi prikazal bosega dečka, ki stoji v mrzli vodi in stoka: „UUUU!“ Možiček na 14 strani je v polnem teku in sopiha. „HHHH!“ Drugi sedi na tleh in kašlja. Na strani 18 je videti brnečji zrakoplov: „VVVV!“ Otroku spodaj stegne obe roki in tako prikaže glas „V“. Na 22 str. vidimo dečka, ki sede hrani gosko, ki vpije: „GA GA GA!“ Naslednji možiček ima nahod in kiha v robec: „CCCC“. Isto je slučaj pri naslednjem, samo da poklekne zaobrnjen na levo stran, da tako prikaže „Z“. Potem pride možiček s pipo v ustih in sunkoma izpihne dim, pri čemer tvori glas „B“. Na 30. strani vidimo končno možička, ki izpihuje svečo: „FFFF!“

Ce se te možičke po vrsti nariše na šolsko tablo ali kos ovojnega papirja in učitelj stavi spodaj znake, potem se to lahko polgrava z otroci, kar jim napravi vsakokrat mnogo veselja. Istočasno si zapomnijo vrstni red možičkov in znakov, kakor številčni red od 1 do 100 ali pa poštevkanko. Če se pri čitanju takoj ne najde za določeni glasovni znak odgovarjajoča glasovna vsebina pelje učitelj otroka k črkovni vrsti in pusti poiskati od njega samega pozabljeni glas. To pot k samonajdbi lahko napravi otrok doma brez učiteljeve pomoči (Vzgoja k samostojnosti).

Obrnimo se sedaj še k drugi težkoči — k vezanju glasov v zloge ter besede.

Vzrok za težkoče pri vezanju smo že omenili; namreč da se tvorijo pri vezanju dveh glasov vrsta medglasnikov, katere posamezno nemoremo spoznati in tudi ne prikazati. Da se izognemo tem težkočam se držimo v prvem pouku čitanja vedno povestic, celih stavkov in besed. Te razdelimo najpreje v zloge in te zopet v glasove. Če se sestavi taka razčlenjena beseda, potem odpade vezalna ovira, ker zlogovni zvok, ki smo ga pridobili pri razčlenjenju, še ni popolnoma odjeknil pri sestavljanju in radi tega olajša novo vezanje.

Naša čitanka prinaša na prvih straneh nekaj primerov za vezavo glasov in zlogov, kar je izraženo v obliki trakov (prog). Učitelj ali učenec si napravi namesto trakov ali papirnatih prog samo črkovne tablice; od samoglasnikov: „A E I O U“ malo več kakor od soglasnikov, ker so ti pogostejši. Zložitev teh tablic lahko usledi na več načinov. Napravi se lahko dve številčnici z gibljivim kazalcem, kateri imata namesto številk samo — ali soglasnike. V sredini te številčnice se nahaja mali okvirček, v katerega se izmenjuje zatika soglasnik, v drugem slučaju pa samoglasnik. Z kazalcem, ki je pritrjen zadaj, kaže učitelj na posamezne črke in otroci vežejo črke v sredini z označenimi črkami na robu. Te vaje so pripomoček za šibkejše čitatelje. Lahko se pa navežejo v krog se nahajajoče črke na drog in nove črke se doprinesejo — roko k visečim črkam. Drugi razlog je v težnji človeške duše, posebno pa otroške, da zamorejo gotove misli, predstave in občutki izvršiti oblast nad duševnim življenjem v toliko, da ponovno prodirajo in ne dopuste nastopati drugih. Tako se n. pr. večkrat zgodi, da nam leži gotova pesem cel

K začetku pouka na ljudskih šolah

Večina ljudskih šol je zopet pričela s poukom. Zvahljujoč podpori s strani vojaške vlade v Celovcu je tudi uspelo, da se dodeli šolam tudi dovolj kuriva. Vodja ene ljudske šole v Celovcu je ob priliki otvoritve njegove šole izmed ostalega rekel: „Začeli smo s poukom en teden po vselitvi. Imamo dovolj kuriva, tako da ne izgleda potrebno, da vložimo med zimse meseca počitnice radi pomanjkanja kuriva. Šolarji imajo dovolj kurjenih prostorov. Število učencev je seveda doseglo svoj višek. Znaša povprečno 40 po razredu. Sedaj nam stoji na razpolago samo eno poslopje, zato poučujemo dečke dopoldne, a deklice popoldne. Kar se tiče učnega načrta, je treba utrditi, da poučuje mo zopet po učnem načrtu iz leta 1930. Vsako knjigo, ki so jo nacisti o šolah uvedli, smo črtali, pa bodi ona čisto politične ali pa tudi druge narave.“

Na vprašanje, kako poteka pouk, je pripomnil šolski vodja, da je hvaležna naloga za vsakega učitelja, da poučuje po učnem sistemu iz leta 1930. Predvsem zahteva od njih vdanost in požrtvovalnost v interesu celokupnosti. Vidi že sedaj majhen uspeh za to stvar, ker se vsak učitelj vestno drži imenovanega učnega načrta.

Marijanišče

Marijanišče je velik zavod, v katerega se sprejemajo fantje dijaki, ki žele postati duhovniki, ljubljenci našega vernega ljudstva. Zal se dijaki letos še ne morejo naseliti v veliki palači na cesti, ki pelje v Velikovec, in se mora zavod prenesti v graščino Tanzenberg ob Gospejsveti. Tja bodo šli štirje nižji razredi in humanistična gimnazija. Pred vojno je bilo v Marijanišču 220 dijakov. Zdaj se jih je zglasilo za I. razred 20, za 2. razred 12, za 3. razred 14, za 4. razred 11, za 5. razred 8, za 6. razred 3, za 7. razred 4, za 8. razred 2. Vseh skup je 74 fantov, hvala Bogu, ali vse premoalo jih je. Izmed duhovnikov naše škofije jih umre v letu vsaj 20. Torej je naraščaj treh ali štirih popolnoma nepopoljen. Obeta se, da se s poučevanjem začne še pred božičem.

Zagonetni umor v Ročicah

Glede roparskega umora na po domače Račevem posestvu v Ročicah, obč. Kotmarvas, ki je bil izvršen v noči na 2. decembra in čigar žrtve so postali Gregor Pučkin, Franc Lager in Ana Hedenig, nam še poročajo:

Račevo posestvo leži vstran od glavne ceste na pobočju v samotni blizu gozda. Najbližji sosedje so slišali streljanje in vptije, ena sosedja je celo slišala treskanje kakor od silovitih udarcev. Vsi umorjeni so imeli razen smrtonosne strelne rane še strahovite poškodbe od udarcev po glavi, tako da so jim deloma izstopili možgani. Umorjena žena je bila noseča.

O storilcu še ni nobenega sledu, dasi varnostni organi z vso vnemo opravljajo potrebne poizvedbe. Edina preživeča otroka v starosti 2 in 3 let seveda o njem ne morete povedati kakšnih namenu koristnih podatkov. Sumijo, da je zločin storil nek bivši hlapčec (inozemec), ki je že za časa službe kazal čudaško vedenje in robat nastop. Za to domnevo bi govorili tudi dokaj zmedeni in nerazumljivi napisi, ki jih je storilec napravil na kraju dejanja. Vzeta je bila vsa gotovina in obleka, živila pa so ostala nedotaknjena.

Redek „vesel dogodek“ v kravjem hlevu

Posestnik Franc Nemeš po domače Toplicar na Plešivcu ni samo razumen gospodar, ampak ima tudi srečno roko pri gospodarstvu. Pred nekaj tedni si je kupil brejo kravo, ki mu je pred kratkim povrgla zdrava in čvrsta dvojčka, bikca in junico. „Srečna kravja mati“ budno pazi nad svojima potomcem, ki se pod skrbno nego gospodarja in gospodinje krepko razvijata. Seveda si sosedje tudi želijo takega blagoslova; mesojedi in zlasti sladkokusci teletine pa ga privoščijo vsaki kmečki hiši pri vsaki kravi, nadejajoč se, da bi na tak način prav kmalu popolnoma odpadla živilska karta za meso in bi se, če že ne glede piščancev, pa vsaj glede teletine pri nas uresničila želja, ki jo je svoje dni za Francože izrekel njihov kralj Henrik IV., da mora vsak državljani vsaj v nedeljo imeti puto (pri nas toliko teže teletine) v loncu.

dan v ušesih in nehote jo venomer pojemo. Pri prvem pouku nastopajo tudi nekateri glasovi tako močno, da ne more slediti enakovrstni glas. Namesto LENA ostane otrok vedno pri LELA — in nadoblast črke L je težko odpraviti. Dvojezična čitanka prinaša radi tega v začetku samo besede z istimi samoglasniki, kakor ATA, MAMA, ANA, NANA, TELE, PIPA, itd. in z enakimi zlogi, da bi se tem težkočam izognili že v začetku.

Prvi zvezek naše čitanke prinaša veliki tisk. V drugem zvezku bomo spoznali iz kamene pisave mali tisk, iz tega nato pisane črke in končno iz kamenotiska veliko pisavo. Snov za čitanje nam audita obe čitanki — ena za slovenščino in ena za nemščino, ki sta že dani v tisk in ki izideta v nekaj tednih.

POŠTA IZ AVSTRIJE

Gospodarski položaj v Avstriji

Delovanje UNRRE, ustanove za pomoč in obnovo združenih narodov, je izjavil lord Nathan, obsega v Nemčiji samo prisilno preseljene osebe. Nasprotno pa so UNRRO pred kratkim pozvali, da proži svojo pomoč tudi Avstriji.

S položajem v Avstriji se je podrobneje bavil drug govornik vlade, lord Pethick-Lawrence, minister za Indijo, ki je izjavil: Donavske zemlje, iz katerih je Avstrija pred vojno dobivala glavni del svojih potrebščin, od premirja še niso nanovo pričele s svojim dobavam za Avstrijo. Britanska vlada se to časno zavzema za ponovno vstopitev teh trgovskih odnosov.

Vprašanje v Spodnjem domu radi habsburške propagande v Avstriji

Politično delovanje članov bivše cesarske rodbine Habsburžanov in njih potovanje v Avstrijo je bilo ponovno predmet debate v britanskem spodnjem domu.

Minister Hynd, vodja urada za britanski oddelek zavezniške komisije za Avstrijo, je odgovoril v imenu vlade, da je za te zadeve pristojna neodvisna avstrijska vlada. Britanska politika v Avstriji je usmerjena na to, da se skoro sestavi takšna neodvisna avstrijska vlada.

Za enotno Avstrijo

„Washington Post“ piše v enem uvodnem članku pod naslovom „Deljena kontrola“ izmed ostalega sledeče:

Pred kratkim održane volitve v Avstriji, prve po dolgih letih, so omogočile vstopitev vlade, katera resnično predstavlja voljo naroda. Že iz samega tega razloga so zavezniki dolžni, da olajšajo posebne kontrole, ki so jih doslej izvajali na področju male donavske republike in — kolikor mogoče — popolnoma ustaviti. Dogovor, s katerim je prišlo do štirih posebnih zasedbenih področij, nikoli ni imel mnogo smisla. Sedaj je že čas, da se osredotoči upravo v zavezniškem kontrolnem svetu.

Leta 1943. so zavezniki izjavili, da nočejo uvrstiti Avstrijo v isto kategorijo kakor Nemčijo. Cinjenica, da so avstrijskemu narodu dovolili, da postavi lastno vlado in održi splošne volitve, dokazuje napredek v izvrševanju te politike. Ostane še vedno mnogo dela, predno bodo vsi sklepi mosko vseh dogovorov uresničeni.

Čim preje zmanjšajo omejitve, ki obremenjujejo Avstrijo, čim preje se zlijejo vse štirje cone v eno, pri čemur bi se morale zmanjšati točasne zasedbene armade na jačino policijskih moči, tem preje se lahko vrne Avstrija nazaj v več ali manj normalne prilike. Leži v interesu vseh štirih sil, da se o čim preje izvrši.

Dunajske novice

Ing. Figl je dal dunajskemu zastopniku britanskega radija Patricku Smithu izjavo v kateri je omenil da so vodili izčrpane pregovore s Socialistično stranko in da je sestava takomimeno vane koalicijske vlade zaključena.

Avstrija mora rešiti še dve veliki nalogi, je zaključil inž. Figl svoja izvajanja. Prva je tvorba enote Avstrije in spojitev vseh štirih zasedbenih področij v eno politično in gospodarsko enoto; drugo nalogo vidi v tem, da mora Avstrija zopet vzpostaviti zvezo z ostalim svetom, tako z velesilami kakor tudi s svojimi sosedi.

Predsednik avstrijske ljudske stranke inž. Figl je imel pred delegati avstrijskega mladinskega pokreta iz vseh zveznih dežel nagovor, v katerem se je zahvalil mladini za priznanje, ki ga je položila za ljudsko stranko v dnevih volitev.

Povdaril je, da je izhod volitev dokaz zaupanja avstrijskega naroda v avstrijsko ljudsko stranko in priznanje k obnovi naše dežele.

V steklarni v Brunnu izdelujejo dnevno 10.000 kvadratnih metrov šip. Če se bo dovoz surovin še nadalje vršil v polnem obsegu, tedaj bo steklarna v Brunnu v dveh letih lahko krila celotno potrebo stekla v vsej Avstriji.

Avtobus, ki naj bi bil dne 6. decembra pripeljal dunajske filharmonikarje v Linc, je zadel v vasi Esch pri Solnogradu defekt na motorju. Ko je šofer avtobusa hotel motor zopet spraviti v red, je privozil od nasprotne strani drugi avto in ga povozil. Vkljub vsemu zdravniškemu prizadevanju je podlegel poškodbam. Dunajski filharmonikarji, od katerih nihče ni bil ranjen ali poškodovan, so z nekaj zamude nadaljevali pot proti Lincu.

Dunajski ljudski igralec Paul Hörbiger gostuje z večjim privravnim gledališkim ansamblom v Welsu.

Gornja Avstrija

V Lincu je bila pri neki konferenci postavljena nova zgornje avstrijska odvetniška zbornica. Dr. Steininger je pozdravil navzoče odvetnike. Nato je sodnijski častnik vojaške vlade, nadporočnik Levy povdaril, da bodo Amerikanci dajali zbornici navodila le v toliko, da je zavarujejo pred nacijsko miselnostjo, drugače pa bo lahko svobodno delovala.

1. decembra se je vršilo v Lincu redno glavno zborovanje zgornje avstrijske nogometne zveze.

Novi kapelnik državne opere in znameniti dirigent Solnograških slavnostnih predstav, Feliks Prohaska, sin avstrijskega komponista Karla Prohaske, je dirigiral pri nekem koncertu, ki ga je priredilo avstrijsko kulturno društvo, prvič na Dunaju in navdušil dunajsko občinstvo.

Dvodnevno gostovanje dunajskih filharmonikarjev v Solnogradu se je spremenilo v velik glasbeni dogodek in uspeh. Svetovno znani orkester je imel v torek koncert v veliki dvorani Mozarteuma a v sredo v gledališki dvorani.

Štajerska

Iztrebljenje nacistov iz učiteljstva na obrtno tehničnih šolah je skoraj zaključeno. V poštev so prišle državna gradbena šola, državna trgovska akademija, državno učilišče za ženske poklice in Gradcu in državni učni zavod za ključavničarstvo v Brucku.

Na teh zavodih se je skupno 212 učiteljev in učiteljic zopet prijavilo za službo. Od teh je bilo 155 oseb članov NSDAP. 57 učiteljev in učiteljic, torej približno ena tretjina, je bilo predlaganih britanski vojaški vladi za nadaljno službo. Pri 93 osebah prošnje iz raznih vzrokov še niso rešene.

Kakor poroča začasna štajerska deželna vlada, je imel novo izvoljeni deželni zbor svoje prvo zasedanje 12. decembra ob 11 uri.

Solnograd

Nadučitelj Josef Jarets, ki je po vkorakanju Rusov v njegov rojstni kraj Ravensburg na Spodnjem Avstrijskem „izginil“ in se kot „begunec“ pojavil v Alkovnu, je bil na podlagi nekega sporočila žandarmerijske stanice iz Ravensburga prijet. Osumljen je krvnih zločinov. Obtožen je, da je baje tik pred vkorakanjem Rusov v Ravensburg dal štiri vaščane ustreliti.

OBJAVA

Janez Kuhar stanujoč v Lienzu Peggez 9/15 naprošam vsakega, ki mu je kaj znanega o moji hčerki stari 8 let (nenormalnega vedenja), da to sporoči na gornji naslov. Posebni znaki: Opekline po nogah.

Hčerko sem izgubil v noči od 11. do 12. maja pri Dravskem mostu pred Borovijami.

Horst Krischnegg, rojen 15. 7. 1932 v Timbo-Blumenau, S. Catherina, Brazilija, je v aprilu odpotoval iz Traiskirchena pri Dunaju. Baje se mudi pri nekem tovarišu na Koroškem. Ker so mu starši sami begunci, mladenič ne ve za kraj njihovega bivanja. Kdor bi vedel, kje se mladenič mudi ga naprošamo, da to za dobro nagrado sporoči na naslov: Karl Krischnegg, Niklasdorf 44, Obersteiermark.

Seja zavezniškega sveta na Dunaju

Pod predsedstvom generalnega poročnika Bethenarta so održali v ponedeljek, 10. decembra, redno sejo zavezniškega sveta.

Pozvali so avstrijsko vlado, da pripravi osnutek ustavnega prava.

Nato se je zavezniški svet bavil z poročilom o volitvah v Avstriji in ugotovil, da so se te volitve odigrale brez vsakršnega motečega vpliva in na popolnoma demokratični podlagi.

Zavezniški svet je naročil avstrijski vladi, da oznani mere, ki bi jih podvzeli v soglasju z obstoječimi zakoni proti bivšimi pripadniki NSDAP, katerim je uspelo, da se vpišejo v volilne spiske. Zavezniški svet je zaprosil tudi za objavo stanja onih slučajev, ki jih zasledujejo za ravnajo omenjenim zakonom.

Nadalje je zavezniški svet sklenil mere, ki jih je treba podvzeti za neposreden razpust vseh vojaških in polvojaških organizacij v Avstriji.

Po preiskavi položaja živežnih sredstev v Avstriji je naredil zavezniški svet avstrijski vladi, da izvrši gotove mere, da se popolnoma izkoristijo vsi viri prehrane v vseh delih Avstrije.

Iz vsega sveta

Civilno upravo v ameriškem zasedbenem področju Nemčije bodo predali v nemške roke

Ameriška obveščevalna služba v Nemčiji sporoča, da bodo ameriške vojaške oblasti v Nemčiji predale 1. januarja 1946 leta Nemcem celokupno civilno upravo na področju, ki je zasedeno od Združenih držav, vključno najvišjih upravnih uradov v pokrajinah. Ameriške oblasti bodo izvrševale samo vrhovno nadzorstvo in dale široko orisane smernice, katere bodo morali Nemci izvesti.

Nova kriza grškega kabineta

10. decembra zvečer je nastala v Grčiji nova kriza kabineta. Štiri ministri, ki tvorijo grupo pokreta narodnega odpora, so zagrozili s svojim odstopom. Zahtevajo od kabineta ustavitev daljnjega zasledovanja vseh zločinov, ki so se zgodili med in po zasedbi, razen umora. Ako zahtevo ne sprejme, potem bodo ti štiri ministri odstopili.

Napad na Dimitrova

Krustin Pestušov, vodja Socialne demokratične stranke Bolgarije, je napadel komunističnega vodjo Georgija Dimitrova, ker je v svojih zadnjih govorih predlagal, da se Bolgarijo proglasi za republiko.

V social-demokratičnem glasniku „Svoboden narod“ je Pestušov izjavil: „Pred volitvami je Dimitrov osebno dementiral govorice, po katerih naj bi on želel, da se proglasi republika z njim na čelu kot predsednikom. Ali kmalu po volitvah je Dimitrov govoril o izmenjavi ustave in o proklamaciji republike. V teh predloženih izmenjavah ne vidimo ponovne vpostavitve demokratične republike, marveč zmagovalne diktature majhne manjšine.“

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba

IVAN CANKAR

Vzdignil je desnico in prsti so bili kakor žarki, z enim samim korakom se je vzpel na hrib. Tedaj je vztrepetala Hanca.

Zakaj velik temen križ je stal na gori. Razprostrl je bil Mate roke in za njim je rdela večerna zarja, pred njim je ležala globel v samotnem mraku. Velik temen križ se je bil vzdignil nad vasjo, križ nad odprtim grobom. Zazibal se je, polagoma se je pogrezal in je utonil v svetlobi, ki je bila razlita čez pol neba...

II.

Dolg je bil večer; nepremično je stala zarja na nebu in sence so tonile v njej. Hanca je čakala in že klujuvala bojazen v njenem srcu.

Stopila je v izbo; oče je sedel ob oknu na nizkem stolcu in je šival; raztrgani in zakrpani čevlji so ležali naokoli. Oprl je roko ob koleno in se je ozrl proti durim.

„Kod si hodila?“

„Spremila sem Mateja v hrib.“

„Lep par. Kam se je napotil lump?“

„Na faro k župniku.“

„Hanca, varuj se!“

Ko je sedel sključen na stolcu, je bil oče ves zgrbljen in star. Obraz mu je bil gladko obrit in siv, ob ustnicah je bilo zarezano dvojje dolgih, ohlapno visečih gub, kakor jih imajo samo cerkovniki.

„Zakaj si govorila z njim?“

Hanca ni vedela odgovora. Zdelo si ji je čudno in nerazumljivo, da bi ne govorila z njim. Kakor da bi zapovedal oče: Zatisni oči in ne odpir jih več; leži in ne vstani več!

„Mate je lump. Saj ga vidiš — raztrgan in beraški! Še zdaj mi je dolžan, ko sem mu zakrpal tiste škrepce. Najbrž že niso za nobeno rabo več, pa jih ne prinese. No, jaz tudi ne bom letal za njim... Glej, iz tega fanta ne bo nikoli nič! V šoli je bil, pa se je izpridil in so ga spodili, zdaj pa ni za nobeno delo. Ne gospod, ne kmet, nič ne! Pusti ga na miru, lepo ti povem, drugače se te Bog usmili! Ni sem zmerom dober človek, Hanca!“

Ozrl se je nanjo izza rame in v senci je bil njegov obraz še bolj siv in star; obrvi so visle na oči in čelo je bilo nagubano.

„Naj pride k meni po škornje, dam mu jih; tudi lump je siromak. Ampak tebe nisem na menil njemu.“

Hanca je stala pred durmi, roke sklenjene v naročju. Ko je oče omolknil, je sedla za mizo, da bi šivala. Roka pa ji je bila trudna in lena in tudi glava ji je bila težka.

„Kaj jim je storil, vsem? Tako je velik in ubog in koder hodi, se ne ozre nanj prijazno oko. Ozirajo se nanj izza rame z mrkim pogledom, nanj hudodelca, ki ni rekel nikomur žal besede in ki bi slekel suknjo, da bi bili drugi oblečeni... Nič ne misli, Mate, stori, kakor da bi ne videl nikogar!“

„Kaj pa bo na fari?“

Zdržnila se je in se je ozrla.

„Napravil je sliko, svetnika, pa je nesel župniku. Mate je umetnik.“

Oče se je nasmehnil, da so bile gube ob ustnicah še globlje in daljše.

„Umetnik, glej! Mate umetnik!“

Smehljaj se je razširil in se je razvil v polglasen, vesel in zadovoljen smeh; telo se je streslo in stresla se je tudi roka, ki je počivala na kolenu.

„Mate s tistimi hlačami, s tisto suknjico! No, Hanca, ti si neumno dekle! Rad bi le vedel, kaj opravi pri župniku. Nekaj ti povem Hanca: Napodi ga čez hrib, da se mu bodo opletala okoli bokov dolga cepeta. Poznam župnika; ne ukvarja se dolgo s takimi ljudmi. Zaloputnil bo duri, pa hajd, fant in svetnik!“

Hanca mu je gledala prestrašena v zadovoljni, smehljajoči obraz.

„Kaj mu je storil?“ je mislila Hanca. „Ko bi mogel, bi sam zaloputnil duri s temi črnimi rokami in bi ga pognal preko praga. Pa vendar mu ni rekel žale besede.“

Ali ko je oče govoril, ji je opadalo srce, legalo je nanj veliko breme. Roke so ji omahnile na mizo, v daljavo so romale misli.

Zdaj je pač že dospel do vrta, do belega farovža onkraj hriba. Stoji morda ob vrtu in čaka, ne upa si dalje. Ali že se mračni, zazvonilo bo kmalu in župnik pojde v cerkev. Zatorej je čas. Toda glej, ubogi Mate, čevlji so vsi blatni, hlače so razcefrane ob gležnjih in oškropljene do kolen. Kaj bi stopil tak pred župnika? Tam bo stal župnik, roke na hrbtu, oziral se bo osorno na vagabunda, ponižno trepetajočega pred njim... Na, v božjem imenu, pot je bila dolga in blatna in

zakaj bi se oziral na obleko? Tako stopim predenj in le Bog, da bi se ne prestrašil in ne bi jecal... Gre Mate, sključen in plah, postoji na pragu. Iz veže mu pride naproti staričava, čemerna ženska. „Kaj pa bi ti rad?“ Resnično, čevlji so zelo blatni in hlače so zelo razcefrane, drugače bi ga ne klicala. „Z župnikom bi rad govoril.“ Nezaupno je gledala ženska na obleko, na obraz. „Gospod so gori, pa bi jih motil, napravljajo se v cerkev.“ — „Čemu pa se razgovarjam s to žensko?“ je pomislil ter se je napotil naravnost po stopnicah. Potrkal je in ker ni bilo odgovora, je odpiral duri počasi in strahoma. Stopil je v veliko prazno sobo, svetlo obeljeno; sredi sobe je stala podolgas miza, polna knjig in papirjev. Prav v tistem trenutku je stopil iz izbe župnik, postal je na pragu in nabral obraz v stroge, osorne gube. „Kaj pa je?“ — „Zdaj se torej odloči za zmogom!“ je pomislil Mate in noge so se mu tresle, besede ni bilo iz ust. „Kaj si prinesel?“ Tudi župnik ga je bil tikal. Zakaj zapazil je bil blatne čevlje, razcefrane hlače in pretesno suknjo. „Sliko sem vam prinesel, napravil sem jo sam.“ — „Tako!“ — In še bolj nezaupno ga je pogledal župnik — slabo oblečenega človeka, vagončca, ki se je bil prilepel Bog vedi odkod in ki privede dolgo povest, zato da bi prišel naposled s ponižno in sitno prošnjo na dan. „Kaj nisi ti Mate, Mate iz Globeli?“ — „Jaz sem Mate.“ — „Hmi!“ — In nezaupnost se je že skoro izpremenila v neprijaznost. „No, pa pokaži!“ — Mate je obupal, že je videl, da je vse izgubljeno. Roke so se mu tresle, ko je odvezaval zavoj in nerodno so se vozale vrvi. „Pa brž napravi, moram v cerkev!“ — Dalje prihodnjič.